

A szegedi takácsmesterség virágzása és hanyatlása a Steindl Kövecs család száz évnyi történetében

Konzulens: Dr. Marjanucz László

egyetemi docens

SZTE BTK Új- és Legújabbkori Magyar Történeti Tanszék

Készítette: Kövecs Dávid

III. évf. politológus hallgató

SZTE ÁJTK politológia

2024. április

Tartalom

Bevezetés.....	3
1. A szegedi takácsmesterség	4
1.1. A takácsokról általában	4
1.2. A szegedi takácsok	5
1.3. Takácsfamíliák.....	8
1.3. A szegedi takácsmesterség korszakai	9
2. A kövecsszó jelentése és felhasználása névként	11
2.1. A kövecsszó jelentése és felhasználása keresztnévként	11
2.2. A kövecsszó felhasználásával képzett családnevek.....	11
2.2.1. A Kövecss családnev eredete, elterjedtsége és viselői.....	11
2.2.2. A Steindl Ulrikától származó Kövecss család eredete.....	12
2.2.3. További öt eltérő eredetű Kövecss család	12
3. Személy- és családleírások.....	14
3.1. Steindl Ulrik	15
3.2. Steindl Kövecss József.....	16
3.3. Kövecss József	18
3.4. Kövecss Mátyás	20
3.5. Kövecss Márton	23
3.6. Kövecss Antal	25
3.7. Kövecss Mihály.....	26
3.8. Kövecss Antal	29
4. Rövidítések jegyzéke.....	30
5. Források.....	30

Bevezetés

Történetünk az 1740-es években kezdődik Szegeden. Itt 1743-ban megalakult a takács céh és vélhetőleg erre a hírre Steindl Ulrik (1711-1774) takács egy távoli német településről megérkezett 1745-ben a Habsburg Birodalom ezen szegletébe, Szegedre biztos megélhetés és más csábító városi ajánlatok (polgárjog, birtoktartás, vásárok) hatására.

A letelepedés részletezése előtt a dolgozat első részében a szegedi takácsmesterségről és a céhes keretekről is írunk kitekintve országos, illetve helyi viszonyokra más céhek tekintetében. Itt a takács munkájáról és szegedi sajátosságainak kutatásához a vonatkozó szakirodalom (Bálint Sándor szegedi nemzete, Hilf László és mások munkái) mellett nagy hangsúlyt fektettünk az elsődleges forrásokra is, mint a Tanácsülési Jegyzőkönyvekre vagy még inkább a céhes iratokra. Valójában legátfogóbban a céhes iratok között fellelhető takács jegyzőkönyvek segítségével lehet rekonstruálni a céhnek a különböző korszakait, jelentős történéseit, mindennapos ügyeit. Feltűnhet még ezekből számunkra a legbefolyásosabb takács családok és a céh belső hierarchikus felépítettségének harmóniája és a céhes élet egyéb meghatározó dolgai.

Ezután röviden értekezünk a kövecs szó etimológiájáról és névként való felhasználásáról. Ezután majd kiderül számunkra, hogy az említett Steindl Ulriktól származik a mi Kövecs családunk, ezért róla és utódairól is fogunk részletesebben értekezni ebben a dolgozatban. Azonban országunk területén több Kövecs családnevű család is kialakult az évszázadok során, amelyeknek többnyire ma is élnek szétszórta képviselőik, ezért ezek eredetével is foglalkozunk. Szót ejtünk arról is, hogy Steindl Ulrik nevéből mikor és hogyan alakult ki először a 'Köves', majd később a 'Kövecs' név. Ezekben a kutatásokban elsődleges forrásként a Family Search nevű internetes oldal által kínált digitalizált anyakönyveket használtuk fel, illetve a Tanácsí Jegyzőkönyveket.

Az utolsó egységben elsősorban a takácsmesterséggel foglalkozó Kövecsekről fogunk írni, akiknél apáról-fiúra szállt a mesterség, amely vérvonal négy generációja néhány év kimaradással teljes egészében lefedi a szegedi takács céh történetét (1743-1872). Mert Ulriknak fiai: József, Mátyás és Márton kitanulták apjuk mesterségét. Ugyanakkor például Kövecs Mátyás és Márton esetében csak említés szintjén merül fel a takácsmesterség mivel miután kitanulták azt, azután más polgári foglalkozást kerestek (kántor-tanító és uradalmi kocsmáros). Így az ő leszármazottaik is értelmiségi, papi és uradalmi hivatásokba léptek be. Ulrik elsőszülött fia, József azonban megmaradt ennél a foglalkozásnál így ő képviseli a második generációt, egyszersmind a szegedi takács céh harmadik korszakának elején élt. Az ő fiai: József, Antal és Mihály. Ők a céhes élet virágzását és hanyatlását is átélték, vagyis a takács céh harmadik és

negyedik egyben utolsó korszakát, amelyhez kötődő korszakváltást jól szemlélteti az a hirtelen változás 1852 és 1858 között, amikor 104-ről 47-re csökkent a takács mesteremberek száma. A család utolsó takács képviselője Kövecs Mihály, Antal nevű fia volt a negyedik generáció képviselőjében, aki szinte a takács céh megszűnésével egyidőben hunyt el. Vele lezárult a család takácsmestersége és a céh utolsó, vagyis a hanyatló negyedik korszaka is.

Tehát dolgozatunk három nagyobb egységből áll. Az első részben a céhes takácsmesterségről írunk érintve országos jellemzőket, de főként Szegedre koncentrálnak. Az másodikban betekintést nyerünk a kövecse szó etimológiájába és a különböző családok eredetét is megvizsgáljuk, akik viselték (viselik) ezt a vezetéknévét. Az utolsó egységben pedig írunk a takácsmesterséggel foglalkozó Kövecsekről, akiknek életét, családjainak eseményeit és működésüket a céhen belül nyomon tudjuk követni a dolgozatban tárgyalt korszak (1740-es évektől-1870-es évekig) egészében.

1. A szegedi takácsmesterség

1.1. A takácsokról általában

A takácsok Magyarországon már a 14. századtól kezdve céhekbe kezdtek tömörülni, de a török uralom alatt a meghódított településeken több helyen megszűntek a céhes keretek. Később a törökök kiűzése után sok új takács céh alakult a Dunántúlon és az Alföldön is a 18. században.¹

A takács vászonkészítéssel foglalkozó szövőmester volt. Ruhákat, terítőket, zsákokat és egyéb késztermékeket állított elő. A fonalat, amelyet a kender vagy a len rostjaiból készítettek a takács a leveles gombolyítójára helyezett, amelyről pedig a csörlője segítségével, nagy facsövekre csévélte fel. Ezekről a facsövekről 12-20 szálat is le tudott vezetni a fonalfelvetéshez a szövőszék beépített, négyszögletes állványzatára, ahol el is kezdte a szövést a lábával (a lábítót vagy pedált taposva) és a kezével (a nyüstölőt és a vetélőt kezelve) egyaránt dolgozva.^{2, 3} Így a takács valamivel durvább anyaggal dolgozott, mint a gyapjűfeldolgozók és végterméke keményebb volt. Itt említhetjük meg a mazolánt és a rását, amely szövetanyagoknak már gyapjú volt az alapanyaga.

Bálint Sándor nagy monográfiájában így ír a takács szövőberendezéséről: „Váza és alkatrészei egyaránt keményfából készültek falusi bognárműhelyben. Három-négy nemzedéket

¹ Domonkos Ottó (1991): Kézművesség. Anyagi kultúra. In. Paládi-Kovács Attila (szerk. et al.): Magyar néprajz. Akadémiai Kiadó. Budapest. pp. 369-376.

² U. o. p. 369.

³ Ortutay Gyula (főszerk.) (1977-1982): Magyar néprajzi lexikon. Akadémiai Kiadó. Budapest. V. kötet.

is kiszolgál. Váza négy oszlopszerű lábon áll. Hátulján a pad. Ezen ül szövés közben a takács. Van rajta bordatartó különböző méretű bordákkal és a csavaros beállító. Aszerint, hogy mit akar a takács szünni, van két- vagy négy lábító, ritkább nevén lábriktó, és velük azonos számú segéd lábító és húzólánc. További alkatrészei a közteslécök és a nyistkeret. Ez utóbbiban függőleges spárgasor és vasszőmek. Van még nagy alsóhengör a fonal tartására, adagolására, és kisebb felsőhengör, amely a fonalsorokat továbbítja. Van kezdőléc, végzőléc, feszítőléc, elosztóléc is a szövőszéken. (...) A szövés eszköze még a gömbölyítő, csévéző, másként csívelő. Ehhez tartozik az orsóláda, orsó, és orsótengőly. A fővetőmotolla, másként nagymotolla tartozéka a csontlyukas fővetőlapocka.”⁴

1.2. A szegedi takácsok

Ez a mesterség Szegeden az 1522-es dézsmajegyzékben még nem található meg, viszont a későbbiekben fontos foglalkozás válik belőle. Ezekben a korai időszakokban Szeged kis létszámú népessége ugyanis megelégedett még a házon belül készült vásznakkal és más ruhaalapanyagokkal, amelyekből a paraszttasszonyok ruhákat csináltak. Aztán szépen fokozatosan a növekvő népesség mellett a török kiűzése (1686)⁵ után az emberek igényei is megnöttek és szükség lett a takácsok minőségi munkájára.

A szegedi takácsmesterség elsődleges írott forrásai a szegedi takács céh jegyzőkönyvei, amelyekből ma négy darab van: az 1818-1852-ig vezetett Kis Társaság jegyzőkönyve⁶, az 1826-1873-ig jegyzett Nagy Takácsjegyzőkönyv⁷ és a Takács Ifjúság lajstromkönyve⁸, amely 1852-1873-ig íródott. Ezek közül a legtöbb névadatot és ügyet a Nagy Takácskönyv tartalmaz és amíg a Kis Takácskönyv ennek fontos kiegészítőjének fogható fel (főleg az 1820-as és 30-as években), addig az Ifjúsági Takácskönyv szinte kizárólag bevételi és kiadási listákból áll, csekély terjedelmű, illetve neveket és ügyeket nem is tartalmaz, így a másik kettőhöz képest jelentősége elhanyagolható.

Érdekes módon Hilf megemlíti egy általa az ács-kőműves céhnek tulajdonított jegyzőkönyvet (amelyet valószínűleg Pozsár Istvántól idéz, aki 1912-es könyvében ugyanezt állítja⁹), amelyet alaposabban megvizsgálva egyértelműen a takács céhhez kötődő jegyzőkönyvnek ismerhetünk

⁴ Bálint Sándor (1977): A szegedi nemzet. A szegedi nagytáj népelete. II. rész. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 1976-1977. 2. szám. p. 374.

⁵ Szakály Ferenc (1985): A török kiűzésétől a szatmári békéig. In: Farkas József (szerk.): Szeged története II. Somogyi könyvtár. p. 20.

⁶ Móra Ferenc Múzeum Helytörténeti Gyűjtemény, Történeti Dokumentumok, Céhes iratok, 321. 1818-1852.

⁷ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV. 1003.I Céhekre vonatkozó iratok 3. doboz.

⁸ Móra Ferenc Múzeum Helytörténeti Gyűjtemény, Történeti Dokumentumok, Céhes iratok, 323. 1852-1873.

⁹ Pozsár István (1912): A Csongrádmegyei céhek története. Bozó- és Justin könyvnyomdája. Csongrád. p. 61.

el. Ez pedig az általunk negyedik jegyzőkönyvként elkönyvelt dokumentum, ami 1784-1804-ig íródott és sok személyről tesz említést, akik korábban vagy később a Takácskönyvekben vagy az összeírásokban szerepelnek takácsként. Ilyen volt 1785-ből a teljesség igénye nélkül: Lep (Lieb) András, Dobos Mihály, Mezei Mihály, Komoroczi György, Gargyány Mihály, Selyem István, Major István, Ebelik (Ebele) János, Laczkó Ferenc, Rihasi János, Benkóczi Miklós, Takáts Ferenc, (Hegedűs) Bite István, Torma Márton, Csikos József, Apczi János, Kertész Márton, Fux Illés, Fux József, Babarczi Jakab és Babarczi Demeter.¹⁰ Közülük Fuxékról és a Babarcziakról meg a felsorolás első nyolc személyéről később is lesz szó. A többiek szegedi takácsként való első (általunk elsőnek talált) említési évük a következő: Benkóczi Miklós 1773-tól, Rihasi János 1774-től, Laczkó Ferenc 1776-tól, Hegedűs Bite István 1777-től, Takáts Ferenc és Kertész Márton 1782-től, Torma Márton és Apczi János pedig 1784-től.^{11, 12}

Ebből a négy dokumentumból tehát a kezdeti idők kivételével a szegedi takácsmesterség két korszaka: a mesterség virágzása és a hanyatlása precízen nyomon követhető, ami majd a korszakolásnál lesz jelentős. Érdekes, hogy Bálint Sándor és Hilf László a Nagy Takácskönyvről nem tesznek semmi említést.

A takács céh hierarchia rendszere hasonlított a többi céh felépítéséhez, amelyeket a privilégiumlevelekből és a jegyzőkönyvekből állíthatunk össze. A Nagy Takácskönyvben tapasztalt feltűnő rendszerezettség, illetve részletezettség élénk és jól szabályozott céhéletről tesz tanúbizonyságot. És ez a rendszerezettség más céheknél az adminisztrációban például nem feltétlenül figyelhető meg. De hosszúra nyújtható hasonlítások helyett nézzük meg most azt, amit pontosan tudunk céhünk esetében.

A céh vezetője egyértelműen a főcéhmester (vagy csak céhmester), helyettese az atyamester vagy alcéhmester volt. Nekik nem kellett fizetniük kántorpénzt (ami évi négy alkalommal 4-9 krajcárt jelentett). Minden évben tartottak több céhgyűlést (többnyire négyet az úgynevezett 'kántornapokon'¹³) és a decemberi gyűlés alkalmával szavazással választották meg a céhmestert és az atyamestert, akik a jövő év januárjától lettek beiktatva, ugyanakkor többször is újra lehetett őket választani (voltak három, négy vagy akár öt évig is pozíciójukban maradó céhmesterek). Általában három-három jelölt közül közfelkiáltással vagy szótöbbséggel döntöttek. Előfordult, hogy aki az előző évben atyamester volt az a rákövetkezőben céhmester lett. A jegyző (leginkább nótáriusként fordul elő) is fontos tisztség volt, megválasztása

¹⁰ Hilf László (1929): A szegedi iparosság története. A szegedi Ipartestület kiadása. Szeged. pp.46-49.

¹¹ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL- XV.15.f. Szeged városának összeírásai „Aranykönyv”, 8. doboz.

¹² Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL- XV.15.f. Szeged városának összeírásai, 3. doboz. Ö2.

¹³ Bálint Sándor (1957): Szegedi szótár I. Akadémiai Kiadó. Budapest. pp. 681-682.

ugyanakkor volt, mint az előbbieké, de általában hosszabb ideig tisztségében maradt. Az öreg mesterek a céhmesterrel, az atyamesterrel és a jegyzővel együtt alkották a céhelöljáróságot. Az öreg mesterek azonban nem választott tisztségben voltak, mint a többiek, így befolyásuk állandó volt, ami meg is látszik például abban, hogy a céhpénz felől ők rendelkeztek, amíg az új céhmestert meg nem szavazták. Emellett a remekelő legénynek remekdarabját szemrevételezve döntöttek annak helyességéről vagy hibáságáról (még az 1743-as artikulusaikban határozták meg ezt az eljárást¹⁴, de később valós példákat is találhatunk a takácskönyvekben). Megkülönböztettek még bejáró mestereket és szolgáló mestereket is. Ők egy-egy évre kapták megbízásukat (ezt meg is lehetett pénzen váltani) és leginkább az új mestereket forgatták be a szolgáló mesterségre, de a bejáró mesternek valamivel már tapasztaltabbnak kellett lennie, sőt akár egy-két éven belül atyamester vagy céhmester lehetett a bejáró mesterből.¹⁵ Volt még nagy- és kisdékány, illetve kulcsos mester titulus is, akiknek pontos szerepe már nem teljesen világos.

A takács céh szabályozottságát már említettük, most ezért tekintsük meg ennek magyarázataként a 'bejövétel' mikéntjét és feltételeit, illetve egyéb szabályokat. Egy ifjú, ha takácmester akart egyszer lenni, akkor 12-14 évesen inasnak kellett szegődnie egy mesterhez, aki akkor fogadhatta fel, ha az ifjú a keresztlevelével bizonyította 'becsületes' származását. Egy mester többnyire csak egy inast foglalkoztathatott egy 1828-as végzés szerint és gyakran előfordult, hogy az inas a fia volt.¹⁶ 1833-tól már elvárt volt az inasoktól, hogy írni-olvasni és számolni tudjanak. Felszabadulására 3-5 év múltán került sor (ezt szegődtetésekor előre megbeszélték), ekkor mesterlegény vált belőle és megkezdhette vándoréveit, amely újabb 3 évig tartott (ezt le lehetett rövidíteni indokolt esetben). Hazatérése után bejelentette remekelési szándékát, majd a remekét elbírálták, amit általában kisebb hibák mellett elfogadtak, azután pedig takácmesternek bevették.¹⁷

A rendezettség egyik példája még, hogy a Nagy Takácskönyvben a legkisebb kiadásokat és bevételeket is vezették, amelyek a céhládán átfolytak. Kiadásként megjelenik a pálinka vagy kenyér vétele és a beteg céhtagok kisegítése. Bevételeként pedig a 'kántorpénz', a remekelő legények mesterré válásakor megjelenő nagyobb összegek szerepelnek többek között.

¹⁴ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV.1003.a. Tanácsülési Jegyzőkönyv 1743. év július 1-i ülésnap.

¹⁵ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV. 1003.I Céhekre vonatkozó iratok 3. doboz.

¹⁶ Móra Ferenc Múzeum Helytörténeti Gyűjtemény, Történeti Dokumentumok, Céhes iratok, 321. 1818-1852.

¹⁷ U. a.

1.3. Takácsfamíliák

A Takács Jegyzőkönyvek és a polgárok lajstromai alapján a legbefolyásosabb takács-családokat is módszeresen fel lehet fedezni. A Babarczi-család volt a legjelentősebb mind közül. A céhben első ismert tagjuk Babarczi Jakab volt, aki 1783-ban szerzett polgárjogot már takácsként, ekkor 23 éves volt. Felesége Urbán Rozália volt, akivel 1785. február 23-án házasodott össze.¹⁸ A céhben betöltött fontos szerepéről az öreg mester jelző árulkodik. Felsővároson élt és dolgozott, ahol 1841-ben hunyt el.¹⁹ Babarczi Demeter (1759-1840)²⁰ egyidőben élt vele és a rokona volt (másodunokatestvére), de nem volt öreg mester címe és Alsóvároson élt. Ha csak a polgári lajstromokat tekintjük akkor még Babarczi Jánost (előbbi Jakab fia), Istvánt (három Babarczi István takácsmester különíthető el), Antalt, Józsefet és Ferencet említhetjük. Ismert több céhmester is közülük, mint Babarczi János (1835-37), az egyik István (1840-44) és Antal (1849-51).²¹

Értelemszerűen a Takács családnevűek is bőven képviselték magukat ebben a szakmában. Már 1782-ban egyszerre négy személyt számlálhatunk közülük össze: Takács Miklós, Ferenc, József, Ádám.²² Bár rokoni kapcsolataikat nehéz lenne rekonstruálni.

Szót ejthetünk még az egyik alapító tagnak Fux Tamásnak családjáról is, akinek fia Illés, majd ennek fia József is takácsmesterek voltak és időközben Róka lett a családnevük. Róka Józsefnek felesége Dobó Róza volt, közös gyermekük; Erzsébet hozzáment Babarczi Pálhoz, akivel pedig József nevű ügyvéd fiuk született.²³

Major István családja is jelentős. Ő 1776-tól van feljegyezve alsóvárosi takácsként. Felesége Róka Katalin,²⁴ aki az előbbi József nővére volt. Gyermekük: András és József céhmesterek is voltak.

Érdemes megemlíteni még az Almási, a Mák, a Váczi, a Vecsernyés, a Nagy, a Vass és az Egyházi családokat is, akiknek több képviselője is tagja volt a céhnek és apáról-fiúra adták tovább a mesterséget.

¹⁸ Szegedi RKA, Belvárosi P, E 1778-1852-ig, 1785. február 23.

¹⁹ Szegedi RKA, Felsővárosi P, H 1823-1842-ig, 1841. június 12.

²⁰ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, H 1828-1844-ig, 1840. május 17.

²¹ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV. 1003.I Céhekre vonatkozó iratok 3. doboz

²² Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL- XV.15.f. Szeged városának összeírásai „Aranykönyv”, 8. doboz.

²³ Habermann Gusztáv (1992): Személyi adattár a szegedi polgár-családok történetéhez. Szeged. p. 14.

²⁴ Szegedi RKA, Belvárosi P, E 1767-1794-ig, 1776. november 18.

1.3. A szegedi takácmesterség korszakai

A szegedi takácmesterséget működése alapján négy korszakra oszthatjuk. Az első korszakban, amely a céh megalapítása (1743) előtti időket jelenti, kevés takácsot tartottak számon mivel a házi vászonkészítés még erős konkurenciát jelentett és csupán a mesterségből nehezen lehetett megélni. Az 1720-as évektől az 1740-es évek első éveig Alsóvároson és Felsővároson már dolgoztak takácsok²⁵ (összesen ketten-hárman, akik közül név szerint Halál Pált²⁶ és Takács Mártont (máshol Marci) sikerült beazonosítani²⁷), innen indult tehát az első korszak.

A második egység az 1743-tól kezdődő időszak, ekkor három mester: Halál Pál, Sinkovics Mihály, és Fuchs (Fux) Tamás megalapította a szegedi takács céhet a budai „fertálycéheként”²⁸. Az 1750-60-as évekből az előbb felsoroltak mellett Ebedl (Ebe(r)le) János és Haberth (János) Dávid²⁹ tűnnek fel takácmesterként, tehát alapvetően németek, akik a ’Palánkban’ éltek³⁰, azonban már korán a magyarok kerülnek többségbe, akik Felsővároson, de sokkal inkább Alsóvároson rendezkedtek be (Fux Tamás és Steindl Ulrik is Alsóvároson éltek, pedig egyértelműen németek³¹, mégis a magyar többségű közösség hatására utódaik magyarosították neveiket (Fuxból Róka, Steindlből Kövecs lett). A céh magyaros szellemiségét jellemzi még a magyar nyelvű artikulus a Tanácsi Jegyzőkönyvben és az elejétől kizárólag magyarul vezetett céhes jegyzőkönyvek. A takács céh szoros kötődése Alsóvároshoz talán azzal magyarázható, hogy a vászon elkészítéséhez szükséges lent és kendert az itteni parasztemberek állították elő.

Fodor János foglalkozott magyar betelepülőkkel is, akiket az „Aranykönyvből” és a Tanácsi Jegyzőkönyvekből azonosított köztük több takácsot is. Szalma Ferenc makói 1755-től, Dobos Mihály dénesfai és Mező (Mezei) Mihály dorozsmai 1767-től, Dudás György makói 1770-től, Komoróczy György gyulakeszii 1772-től, Takács János kajdácsi 1773-tól, Selyem István csornai 1774-től és Gardián (Gárgyán) Mihály Bars vármegyei 1779-től éltek Szegeden és működtek takácsként összesen nyolcan.³² Természetesen ebben az időszakban (1743-1780-ig) a takácscéh szegedi lakású tagjai még többen voltak. Közülük fel tudunk ismerni 1762-1782-ig összesen nagyjából 33 takács foglalkozású személyt az előbb említetteken kívül. Összesen így

²⁵ L. Csajági Réka-Rákos István (1985): A kézművesek számszerű megoszlása. In: Farkas József (szerk.): Szeged története II. Somogyi könyvtár.

²⁶ Minden bizonnyal a későbbi alapítótágról van szó.

²⁷ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL- XV.15.f. Szeged városának összeírásai, 6. doboz, Ö5.

²⁸ Bálint Sándor (1977): p. 371.

²⁹ Haberth Dávidként hivatkoznak rá legtöbbször, ő Bécsből jött 1763-ban.

³⁰ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL- XV.15.f. Szeged városának összeírásai, 1. doboz, Ö1.

³¹ Közéjük sorolható még Hizal János is, de róla kevesebbet tudunk.

³² Fodor János (1947): Adatok Szeged népességének történetéhez. Szeged. SZTE bölcsész doktori disszertáció. pp. 129-131.

47 takácsot ismerünk 1743-1782-ig, akik közül 39 magyar, 7 német és egy szerb származású volt.³³

A harmadik korszakban a céh egyre jobban kiterjedt és a mesterség színvonalának, illetve áruinak a keresete is nőtt: ez volt a felvirágzás ideje. 1780-as évektől tapasztalható erősebb szaporodása a céh létszámának is arra utal, hogy nőtt a kereslet a takácsok munkájára. A céhes mesterek száma 1819-re elérte a 93-at (bár ekkor már számolták a legényeket és az inasokat is, így velük együtt 145-en voltak, de ők még nem számítottak rendes tagoknak). A virágzásnak tetőpontja talán 1830 és 1847 közé tehető, ekkor volt a mesterek száma a legnagyobb (110-120). Feltűnő volt különben a takács családok gyakori sógorsága egymással. Babarczy-Róka, Major-Róka, Major-Mezei, Sohajda-Kövecs házasságok köttettek, hogy csak néhányat említsünk (a családfákat a mellékelt ábrákon láthatjuk). Emellett az is gyakori volt ebben a korszakban, hogy a házasuló takácsmesternek tanúi a céhből kerültek ki. Erre a hagyományra példa Benkóczi Pál takács és Ördög Rozália házassága 1840-ben, amikor a tanúi Kövecs Antal és Kis István takácsmesterek voltak.³⁴ Ebben a korszakban is megfigyelhető a céhnek alsóvárosi kötődése, mivel az 1828-ban feljegyzett 81 takácsmester közül 48 alsóvárosi, 20 felsővárosi, 7 belvárosi, 6 pedig rókusi lakású.³⁵

A hanyatlás korszakának előszelét már a '48-as szabadságharc táján érezni lehetett. Sőt a Csongrád megyei rendek már 1833-ban el kívánták törölni a céheket. Akkor az idő még nem érett meg erre, de az ipari fejlődés és a kapitalizmus, illetve a liberalizmus térhódítása a merev keretrendszerű és a piaci fogalmakat sajátosan értelmező céhes világnak nem kedvezett.³⁶

A mesterek száma hirtelen apadni kezdett. 1852-ben 104 mester volt, de 1858-ban már csak 47. De ekkor is az alsóvárosi túlsúly figyelhető meg, mert 1862-ben 39 mesterből 31 alsóvárosi, 6 felsővárosi, 1 móravárosi, 1 pedig kanizsai volt.³⁷

A céhpénz csökkenése is jelzi a változásokat, ami többnyire 500 forint felett mozgott, de 1873-ra ez 58Ft és 84 krajcárra esett le. Ekkortájt, ahogy már többször is említettük, a gyári szövésű vászon kiszorította a kézműves termékeket, sőt 1872-ben végleg megszűntek a céhek. Ipartestületek alakultak ki helyükbe, de a takácsok esetében ez a jelek szerint nem volt hosszú életű, hiszen a szerveződés átalakulása nem változtatott sokat a körülményeken. 1873-ban kijelenthetjük tehát, hogy a szegedi takács céh története véget ért.³⁸

³³ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL- XV.15.f. Szeged városának összeírásai „Aranykönyv”, 8. doboz.

³⁴ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, E 1835-1852-ig, 1840. február 17.

³⁵ Magyar Nemzeti Levéltár: OL-W 21-52. Az 1828. évi országos összeírás. Szabad királyi városok, Szeged.

³⁶ Pozsár István (1912): A Csongrád megyei céhek története. Bozó- és Justin könyvnyomdája. Csongrád. pp. 203-206.

³⁷ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV. 1003.I Céhekre vonatkozó iratok 3. doboz

³⁸ Bálint Sándor (1977): p. 374.

2. A kövecs szó jelentése és felhasználása névként

2.1. A kövecs szó jelentése és felhasználása keresztnévként

A kövecs szó kavicsot, vagyis kisebb követ jelent, amely a mai szóhasználatból szinte teljesen kikopott. Ilyen sorsra jutott a kövecseg szó is, de Balogh József 1837-ben megjelent tanulmányában úgy emlegeti, mint a kövecsnél is kisebb kavics természetű homokszemet,³⁹ majd később Bálint Sándor megmagyarázza.⁴⁰ Ezekből a szavakból és ezek különböző változataiból idővel tulajdonnevek azon belül településnevek; ragadványnevek és családnevek, sőt keresztnévek is kialakultak. Ilyen keresztnévek a Keve és a Kövecs, amely Pálffy Gyula legújabb utónévkönyvében régi, magyar eredetű és kövecske, illetve kavics jelentésű nevek.⁴¹ Ladó János 1971-es utónévkönyvében még csak a Keve név szerepel.⁴² Az alábbiakban megemlítünk néhány családnevet is, ami ehhez a kő szóhoz köthető.

2.2. A kövecs szó felhasználásával képzett családnevek

Ilyen név gyakorisági sorrendben a Kövesdi, a Kövesi, a Köves, a Kövecses, a Kövecs, a Kövécs, a Kövecsi, a Kövics és végül a legritkább a Kövecseg. Az ezen nevekkel végzett 'eredetvizsgálataink' és egyéb mélyebb kutatásaink eredményeiről itt sajnos területi korlátok miatt csak részlegesen értekezhetünk. Fontos forrásaink voltak ehhez Hajdú Mihály⁴³, Farkas Tamás⁴⁴ (mint szerkesztő) és Murádin László⁴⁵ vonatkozó művei. Végeredményben megláthattuk, hogy ezeknek a neveknek azonos töve a kő szó, amiből következik, hogy ezek magyar eredetű családnevek. A név kialakulásának és felvételének motivációi lehettek földrajzi hellyel vagy névmagyarosítással kapcsolatosak.

2.2.1. A Kövecs családnév eredete, elterjedtsége és viselői

Az előző nevekkel ellentétben a Kövecs név eredetével és felhasználtságáról részletesebben kívánunk írni. A Magyar Nyelvtudományi Intézet névvégmutató szótára ezt a régi, magyar

³⁹ Balogh József (1837): A' magyarországi szikes vidékek természettudományi tekintetben. In. Természettudományi pályamunkák. II. kötet. A Magyar Tudós Társaság. Buda. pp. 17-69.

⁴⁰ Bálint Sándor (1957): Szegedi szótár I. Akadémiai Kiadó. Budapest. p. 836.

⁴¹ Pálffy Gyula (2018): Utónévkönyv. Patmos Records. Budapest. p. 49 és p. 51.

⁴² Ladó János (1971): Magyar utónévkönyv. Akadémia Kiadó. Budapest. p. 180.

⁴³ Hajdú Mihály (2010): Családnevek enciklopédiája. A leggyakoribb mai családneveink. Tinta Könyvkiadó. Budapest.

⁴⁴ Farkas Tamás (szerk.): Régi magyar családnevek névvégmutató szótára. XIV.-XVII. század. ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet Magyar Nyelvtudományi Társaság. Budapest. 2009.

⁴⁵ Murádin László (2014): Erdélyi magyar családnevek. Europrint. Nagyvárad.

családnevet 1589-től tartja létező névnek.⁴⁶ A Kövecs családnév legkorábbi említése azonban -más forrásban- a török hódoltság korábbi éveire nyúlik vissza. Mivel a Porta rendszeresen szedett be fejadót, ezért ezekről adóösszeírásokat készített és így került bele az 1571. május 25-e és 1572. május 12.-e között készült Simontornyai szandzsák adóösszeírásába Kövecs Péter mezőszilasi lakos.⁴⁷ A Fejér megyében található településen további Kövecsek felkutatása eddig sikertelen volt, de 1740. január 23-án Székesfehérváron (Fejér megyében) megszületett Kövecs Mátvás és Mária: Anna Mária nevű lánya.⁴⁸

Ebből arra lehet következtetni, hogy volt egy úgymond 'eredeti' Kövecs családnév, amely Fejér megyében alakult ki a XVI. században és azóta kihalt (több forrás hiányában erre gyanakodhatunk). Képviselőikről egyelőre tehát nagyon gyér ismeretünk van ezért róluk nem bocsátkozunk további fejtegetésekbe.

2.2.2. A Steindl Ulriktól származó Kövecs család eredete

A következő családról azonban, akik ezt a nevet viselték (viselik) széles körű ismeretünk van. A család alapítója, Steindl Ulrik 1745-ben érkezett Szegedre, akinek négy gyermekének felnőtt életéről van tudomásunk. Ők atyjuk halála (1774) után erősen asszimilálódtak az akkorra már magyar többségi szegedi társadalomba, olyannyira, hogy 1792 és 1803 között egy folyamat eredményeképpen a Kövecs név vált a családnévükké. A pontos folyamatot majd a családleírásoknál közöljük, illetve a forrásokat is ott jelezzük. A névmagyarosítás elsősorban asszimilációs törekvést mutat, és nem mellesleg a 'stein' követ jelent németül és a szavak végén szereplő 'dl' kötőhangok pedig kicsinyítő képzőként funkcionálnak, így tiszta tükörfordításban a Steindl=Kövecs.

2.2.3. További öt eltérő eredetű Kövecs család

Azonban az idők folyamán más Kövecs vezetéknévű családok is megjelentek. Ezek közül kettő Szegedről indult és az előbbi Kövecs családhoz szorosan kötődtek, de atyai vérvonal szerint mégsem sorolhatjuk őket hozzájuk. Az első ezek közül Kövecs József családja, aki 1843. március 24-én született Lovas Rozál törvénytelen gyermekeként Szeged-Palánkban. Kövecs János lakatosmester lett a nevelőapja és innen ered tehát a családneve.⁴⁹ 1868. november 9-én

⁴⁶ Farkas Tamás (szerk.): 2009. 191. p.

⁴⁷ Dr. Lászlófalvi Velics Anatal - Kammerer Ernő (1890): Magyarországi török kincstári defterek. II. kötet. Az MTA Történelmi Bizottsága. Budapest. p. 440.

⁴⁸ Székesfehérvári RKA, K 1730-1743-ig 1740. január 23.

⁴⁹ Szegedi RKA, Belvárosi P, K 1836-1843-ig, 1843. március 24.

megházasodott Rózsa Juliannával Rókuson és született nyolc gyermekük.⁵⁰ Közülük az 1871-es születésű Károly, Pest vármegye számvevőségi főtanácsosa köztiszteletben álló személy lett, akinek 1932. április 20-án bekövetkezett halálát több város helyi újságja is részvétellel közölte.⁵¹ A család további sorsának kutatása még várat magára, de elképzelhető, hogy mára már nincsenek férfi utódok.

A másik szegedi kötődésű Kövecs család érdekes módon szintén Kövecs János és Arnold Klára frigyéből ered. Volt egy Julianna nevű lányuk, aki Kleckner Gáspár felesége lett 1870-ben Szegeden.⁵² Nekik Kleckner Ida Erzsébet nevű lányuk, aki egybekelt Gebhart György Bélával 1910-ben, de ekkor már, illetve még nyoma sincs a Kövecs névnek.⁵³ Gebhart György egyébként 1879 április 23-án született Jánoshalmán és később ide költözött feleségével, aki már Kövecs György Béláné néven hunyt el⁵⁴ és bizonyítva, hogy ez nem elírás volt, férje 1969-ben halt meg Kövecs György Bélaként.⁵⁵ Két fiuknak; Istvánnak és Károlynak ma is élhetnek leszármazottaik. Ennél a családnál csak annyi a hiányosság, hogy nem találtunk Belügyminisztériumi rendeletet a névváltozásról, de ettől függetlenül a változtatás kétségtelen.

Névmagyarosítás céljából vette fel a Kövecs nevet Steiner Ferenc is. Steiner Ferenc és Hofmann Anna fiaként született Egerágon 1879. november 7-én. Az ezen születést tartalmazó anyakönyvben van a megjegyzés, amely szerint Steiner Ferencnek a Belügyminisztérium 289063/1939 számú engedélyével a családneve 'Kövecs' lett.⁵⁶ Két felesége is volt, mert az első Bunyevác Katalin korán (1918) meghalt, de tőle is született két gyermeke György 1905-ben Szőkédén és Margit. Második felesége Pelczbauer Mária volt, akitől Ferenc (1921-2015-ig élt Pécsen, ahol ma is élnek utódai) és Béla nevű gyermekei születtek.⁵⁷ Kövecs György 1930-ban Szegeden még Steiner néven megházasodott Kovács Anna Ilonával, akivel később a Komárom-Esztergom megyei Dorogra költöztek, ahol a második világháború végét átvészelték meglehetősen szorongatott helyzetben.⁵⁸ Fiaiknak: György, József, Imre (1930-) és Károly (1950-) leszármazottai ma is élnek Dorogon és környékén.⁵⁹

⁵⁰ Szegedi RKA, Belvárosi P, E 1865-1876-ig, 1868. november 9.

⁵¹ Budapesti Állami Anyakönyvek, VIII. kerület, Halottak 1932-ben, 195. oldal.

⁵² Szegedi RKA, Felsővárosi Plébánia, E 1868-1883-ig, 1870. október 18.

⁵³ Szegedi Állami Anyakönyvek, Házasultak 1910-ben, 79. oldal.

⁵⁴ Jánoshalmi Állami Anyakönyvek, H 1950-1965-ig, 236. oldal.

⁵⁵ Jánoshalmi Állami Anyakönyvek, H 1966-1973-ig, 1969. március 11.

⁵⁶ Egeráji RKA, Keresztelték 1866-1879-ig, 1879. november 7.

⁵⁷ Egy falusi néptanító kitüntetése. Elérhető:

https://hu.wikibooks.org/w/index.php?title=Egy_falusi_n%C3%A9ptan%C3%ADt%C3%B3_kit%C3%BCntet%C3%A9se&direction=next&oldid=345352. (Utolsó letöltés: 2024. április 9.)

⁵⁸ Az 1944 és 1945 között történt válságos életről és Kövecs György családjának helyzetéről, bátor helytállásáról Szabó Gyula: 75 éve történt: Dorog ostroma 1944 –1945 című hétrészes cikksorozatban olvashatunk bővebben.

⁵⁹ Solymár Judit - Kovács Lajos (2008): Dorogi lexikon A-Zs. Dorog. pp. 154-155.

A következő esetben is névmagyarosításról lehet beszélni, hiszen a szlovákos beütésű Kucsera helyett a Kövecs név magyaros hangzása miatt tetszetősebb volt a második világháború előtti nacionalizmusban. Kucsera Gyula -Kucsera József és Fébó Viktória fiagéplakatos, megházasodott Máté Julianna szabadkai hajadonnal 1909. február 13-án.⁶⁰ Az anyakönyv megjegyzés rovatában egy beírás látható, ahol kijelentik, hogy Kucsera Gyula a családnevét a Belügyminisztérium 7262/1934.III. számú határozatával 'Kövecs' névre változtatta át. Gyermekai, akik már korábban születtek (Gyula 1910-ben, József 1911-ben és Aranka 1929-ben) szintén felvették apjuk új nevét. Így már leszármazottaik is ezt a nevet viselték, akik közül legismertebb Kövecs Gyula és Juhász Mária Magdolna fia: ifjabb dr. Kövecs Gyula (1936-2015), aki a Kiskunhalasi Semmelweis Kórház orvos igazgatója volt.⁶¹

Az utolsó névváltoztatásnak relevanciája nem tartott sokáig, ugyanis Kummer János 1910-ben született mosonszentpéteri lakos 1936-ban a 83.475/1936. számú belügyminisztériumi engedéllyel Kövecssre változtatta a nevét, de 1941-ben a 74.528/1941. számú határozattal, kérésére visszakapta eredeti nevét.⁶²

Itt tehát összesen 5 olyan családról beszélhetünk, akik felvették a Kövecs nevet, akik a Gebhart (1920 és 1956 között), a Steiner (1939-ben), a Kummer (1936-ban) és a Kucsera (1934-ben) nevek helyett vették fel (a fejezet első pontjában tárgyalt esetet leszámítva, ahol a nevelőapa nevét vette fel Kövecs József). Ezek a családok szétszórva élnek/éltek az országban: a Gebhart eredetűek Jánoshalma és Szombathely környékén, a Steinerek Komárom-Esztergom megyében és Pécs környékén, a Kucserák pedig Baja környékén.

3. Személy- és családleírások

A dolgozat ezen következő részében a Kövecsek közül azzal a nyolc személlyel fogunk behatóan foglalkozni, akik a takácsmesterség művelői voltak. Leírásainkban tulajdonképpen életrajzukat közöljük születésüktől fogva gyermekeik születésén át halálukig. Emellett pedig a céhben betöltött szerepüket is taglaljuk, illetve egyéb közéleti vagy magánéleti történeteiket.

⁶⁰ Bajai Állami Anyakönyvek, Házasultak 1934-1938-ig, 76. oldal.

⁶¹ Tóth Ilona (2002): Ki kicsoda Kiskunhalason. In. Szakál Aurél (szerk.): Kiskunhalas Almanach. Kiskunhalas. pp. 666-667.

⁶² Mosonszentpéteri Állami Anyakönyvek, Születtek 1908-1911-ig, 1910. február 7.

3.1. Steindl Ulrik

Steindl Ulrik neve Szegeden először 1745-ben⁶³ jelent meg a városi polgári lajstromban a német betelepülők között⁶⁴, illetve a Tanácsülési Jegyzőkönyvben is.⁶⁵ Foglalkozására nézve takács és bizonyos Urschberg-ből érkezett Szegedre, amely település az ősi kolostoráról híres Ursberg⁶⁶ lehet a Bajorországi Augsburgtól délnyugatra. Miután Ulrik igazolta a Tanács előtt származását és állapotát és 24 forintot lefizetett, azután a polgárok közé felvették.

Korán kiderült, hogy Ulrik kissé heves vérű volt és néha nem vigyázott a nyelvére másokkal szemben. Így sértette meg Fux Tamást is (tehát ekkor már céhtársak voltak) 1749-ben⁶⁷ majd 1753-ban⁶⁸ is, amiért először 12 forintot majd 2 forintot kellett büntetésképpen kifizetnie. A takács céh előtt is botránkozásokat váltott ki 1751-ben, sőt kétszer még a fogházat is megjárta (néhány napig csupán), de ezek után megbánást tanúsított és vezeklésképpen három viaszgyertyát vitt a Szent Demeter templomba.^{69,70}

1758. június 4-én megházasodott⁷¹ körülbelül 47 évesen viszont felesége Schönpaurin Anna Mária biztosan fiatalabb volt nála, mert egészen 1772-ig születtek gyermekeik.

Névadásban a kor magyar hagyományait követték; a keresztszülőktől vették a gyermekeik nevét. Első négy gyermeküknek Jetzt József és Pergtin Erzsébet voltak a keresztszülei, amíg az utolsó négyüknek Schauer Mátyás és Veronika.

Így lett elsőszülött fiuk neve József, aki 1759. március 7-én született.⁷² Testvérei körülbelül kétévente születtek őutána, összesen négyen, akik valószínűleg kiskorukban elhunytak. Következő testvérei: az 1767. március 31-én született Mátyás,⁷³ majd az 1769. március 23-án született Veronika,⁷⁴ végül pedig az 1772. november 10-én született Márton azonban megérték a felnőtt kort.⁷⁵ Így Ulrik nyolc gyermeke közül négyen érték meg a felnőtt kort, akik családot is alapítottak: József, Mátyás, Veronika és Márton. Róluk később is fogunk írni. Ulrik különben lakóhelye szerint alsóvárosi volt, ahol több házat is bírt és az egyiket, ami a temető mellett volt

⁶³ Fodor János (1947): p. 116.

⁶⁴ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL- XV.15.f. Szeged városának összeírásai, 8. doboz, Ö24.

⁶⁵ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV.1003.a. Tanácsülési Jegyzőkönyv 1745. január 13-i ülésnap.

⁶⁶ Műhely a kolostor falai között. Párisi divat. 1933. március 1. p. 54.

⁶⁷ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV.1003.a. Tanácsülési Jegyzőkönyv 1749. december 11-i ülésnap.

⁶⁸ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV.1003.a. Tanácsülési Jegyzőkönyv 1753. szeptember 24-i ülésnap.

⁶⁹ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV.1003.a. Tanácsülési Jegyzőkönyv 1751. július 15-i ülésnap.

⁷⁰ 1790-ig a Tanácsülési Jegyzőkönyveket latinul írták. Ezért zen szövegek lefordítását Brandl Gergely végezte el.

⁷¹ Szegedi RKA, Belvárosi P, E1737-1766-ig, 1758. június 4.

⁷² Szegedi RKA, Belvárosi P, K 1752-1769-ig, 1759. március 7.

⁷³ Szegedi RKA, Belvárosi P, K 1752-1769-ig, 1767. március 31.

⁷⁴ Szegedi RKA, Belvárosi P, K 1752-1769-ig, 1769. március 23.

⁷⁵ Szegedi RKA, Belvárosi P, K 1770-1794-ig, 1772. november 10.

azt eladta Mika Józsefnek 64 forintért.⁷⁶ Később Ulrik az összeírásokban Mika József és Vecsernyés Pál mellett van felírva, tehát mellettük lakott. Akkoriban már Fuxék (Tamás és fia Illés) és más takács családok is éltek itt (Takács, Hizal, Dobos).⁷⁷ Ebből következik, hogy a szegedi takácsmesterség súlypontja kezdettől fogva Alsóvároson volt, ahol a német származású takácsok is magyarosodtak (ennek ékes mutatója, hogy a Fux névből Róka lett és a Steindlből pedig Kövecs).

Négy gyermekétől sok unokája született Steindl Ulriknak (összesen 35), de közülük egyetlen sem láthatott szemeivel, mert 1774. február 17-én, 63 éves korában meghalt.⁷⁸ Ezt követően özvegyen maradt felesége nemsokkal később 1774. július 4-én 30 évesen hozzáment a 28 éves Lieb Andrásához.⁷⁹ A házassági tanúik a család akkori és későbbi kapcsolatrendszeréből is ismert Eberle János és Schauer Mátyás⁸⁰ voltak.

3.2. Steindl Kövecs József

Steindl József néven született Steindl Ulrik és Schönpaurin Anna Mária első fiaként 1759. március 7-én Szegeden.⁸¹ Keresztzülei Jetzt József és Pergtin Erzsébet voltak, innen kapta tehát keresztnévét, illetve a sokszor említett márciusi József névnapok okán.

1780. október 2-án házasodott meg Krammer Katalin 19 éves hajadonnal Ebe(r)le János takácsmester és Ertl Mihály tanúskodása mellett.⁸² A bejegyzés szerint József ekkor már takács volt, de polgárjogáról nincs értesülésünk. A Tanácsulési Jegyzőkönyvekben (továbbiakban TJ könyvek) sincsen nyoma annak, hogy polgárjogot vásárolt volna, bár az öccsei és később a fiai is vettek.

Nevének változását mind az anyakönyvekből, mind pedig a TJ könyvekből nyomon lehet követni. Ennek érdekessége, hogy testvéreinek (Mátyás, Veronika, Márton) hamarabb és kevesebb előzmény nélkül változott át Kövecsre a neve. Józsefet először 1791-ben említi a TJ könyv egy adósságtörlesztési ügy kapcsán, itt még Steindl.⁸³ Amikor 1793-ban Csávojszky Jánossal zajló ügyükben együtt nevezik meg őt testvéreivel, akkor már Köves Józsefnek írták.⁸⁴ Ekkortól egészen 1801-ig minden ügynél Steindl (vagy Standel, Steindler, Stadler) a neve, ha

⁷⁶ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV.1003.a. Tanácsulési Jegyzőkönyv 1755.

⁷⁷ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL- XV.15.f. Szeged városának összeírásai, 3. doboz, Ö2.

⁷⁸ Szegedi RKA, Belvárosi P, H 1748-1775-ig, 1774. február 17.

⁷⁹ Lieb András takácsmester volt és az ausztriai Stájerországból jött Szegedre 1774-ben.

⁸⁰ Schauer Mátyás asztalos volt és a bajorországi Ettingből jött Szegedre 1759-ben.

⁸¹ Szegedi RKA, Belvárosi P, K 1752-1769-ig, 1759. március 7.

⁸² Szegedi RKA, Belvárosi P, E 1767-1794-ig, 1780. október 2.

⁸³ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV.1003.a. Tanácsulési Jegyzőkönyv 1791. évi 1054. ügy.

⁸⁴ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV.1003.a. Tanácsulési Jegyzőkönyv 1793. évi 1780. ügy.

a testvérei nem szerepelnek mellette, ha együtt vannak akkor pedig Köves. 1801-ben pedig már Kövecs (helyesebben Követs mert akkoriban a 'cs' betűt így írták), ami egybecseng a korábban közölt anyakönyvi változásokkal, amikor is Józsefnek György fia Steindl néven született 1801. április 20-án majd két nappal később Kövecs néven hunyt el.⁸⁵ Ekkortól már a TJ könyvekben is Kövecs József, bár a Steindl József név is még felbukkan, de egy-két esettől eltekintve akkor már más személyekről van szó.

Kövecs József takácsmesterként való kibontakozását az ekkor még nagyon gyér céhes iratokból sajnos nem tudtuk rekonstruálni.

Az anyakönyvekből azonban feltérképezhetjük a családi viszonyait. Első gyermekük elhunyt, de a második, Anna 1783. február 21-én született⁸⁶ és 1806-ban hozzáment feleségül Tóth Ferenchez és Szegváron telepedtek le.⁸⁷ József harmadik gyermeke szintén a József nevet kapta 1785. március 18-án.⁸⁸ Őröla később bővebben írunk. 1789. február 12-én napvilágra jött utolsó lányuk: Terézia,⁸⁹ aki férjhez ment Bóka Péterhez 1809-ben és Alsóvároson éltek.⁹⁰

Józsefnek utolsó három gyermeke fiú volt: Antal 1793. február 3-án,⁹¹ Mihály 1795. augusztus 11-én⁹² és György 1801. április 20-án született.⁹³ Antal és Mihály takácsmesterek lettek József bátyjukhoz hasonlóan így mindhármukról szó esik majd. Érdekesség, hogy József és Katalin összes gyermekének Bauernfeind Mihály János mézeskalácsos⁹⁴ és Piskovics Terézia voltak a keresztszülei.

1802-ben a Pétervári út kapusa (nagyjából vámos) lett saját kérésére, miután a korábbi kapus; Bujtor Mihály „több csalfalkodásokban s az árendásokat illető pénzek félre tételében tapasztaltatott” és „szolgálatjából kitétetett”.⁹⁵

Kövecs József 1816. február 1-én hunyt el 56 évesen Alsóvároson⁹⁶ feleségét özvegyen, de fiainak biztos jövőt hagyva.

⁸⁵ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, H 1789-1828-ig, 1801. április 22.

⁸⁶ Szegedi RKA, Belvárosi P, K 1776-1794-ig, 1783. február 21.

⁸⁷ Szegvári RKA, E 1803-1868-ig, 1806. január 13.

⁸⁸ Szegedi RKA, Belvárosi P, K 1776-1794-ig, 1785. március 18.

⁸⁹ Szegedi RKA, Belvárosi P, K 1776-1794-ig, 1789. február 12.

⁹⁰ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, E 1789-1835-ig, 1809. november 6.

⁹¹ Kiszombori RKA, K 1764-1795-ig, 1793. február 3.

⁹² Szegedi RKA, Alsóvárosi P, K 1789-1812-ig, 1795. augusztus 11.

⁹³ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, K 1789-1812-ig, 1801. április 20.

⁹⁴ Ő is német betelepülő volt: 1778-ban érkezett Szegedre Alsó-Ausztriából. Fia, Bauernfeind Ferdinánd híres szegedi gyógyszerész volt, akinek háza erkélyéről Kossuth Lajos elszavalta Szegednek népe, nemzetem büszkesége... kezdetű ikonikus beszédét.

⁹⁵ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV.1003.a. Tanácsülési Jegyzőkönyv 1802. évi 870. ügy.

⁹⁶ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, H 1789-1828-ig, 1816. február 1.

3.3. Kövecs József

Kövecs József 1785. március 18-án született Alsóvároson Steindl néven Steindl József és Krammer Katalin első fiaként⁹⁷ így világos, hogy neve édesapjától van, illetve a szokásos József névnapok miatt (március 17. és 19.).

1808. szeptember 15-én szerzett polgárjogot, amit három nappal azelőtt kérvényezett. Ekkor a TJ rá, mint helybéli születésű, „pápista” (katolikus) vallású takácsra hivatkozik.⁹⁸ Tehát apja és nagyapja mesterségét már ekkorra elsajátította.

Nemsokkal ezután 1812. január 20-án kelt egybe az özvegy Ördögh Katalinnal.⁹⁹ Tanúik voltak Molnár György és Major (Májér) József, aki utóbbi takácsmesterként céhbéli társa volt. Gyermeük ismeretlen oknál fogva nem született.

1816-ban nótáriusként (írnok) tevékenykedett, ami tisztséget valószínűleg 1815-ben kapott meg, kérésére.¹⁰⁰

Az 1826-tól vezetett Takács Jegyzőkönyvben Kövecs József neve rendszeresen szerepel. Jó mesterember lehetett, mert az átlagosan 100-120 takács céhbéli mester közül ő (1826-ot kivéve) az első 30 legjobb között volt 1834-ig.¹⁰¹

Az 1828-as összeírásban is feltűnik neve az alsóvárosi polgárok között, ahol takácsként van feljegyezve. 590 m²-es telkén a házáért 30 krajcárt fizetett, ahol vele lakott egy polgár és egy mesterember is. A polgár valószínűleg a felesége, Ördögh Katalin lehetett, amíg a mesterember az egyik kitanult és már nála dolgozó egykori takács legénye. Megjegyzésként az összeírásban jelölik, hogy József a mesteremberek 4. adózási osztályába tartozott.¹⁰² Ebbe a kategóriába 132 iparos (opifices) tartozott 1828-ban, akik megközelítőleg 1200 Ft-os jövedelemmel rendelkeztek és 1 Ft 35 krajcárt adóztak. Ez az osztályozási rendszer még egy alsóbb, 5. kategóriát is takart, ahol a mesterek többsége; összesen 870-en szerepeltek. Ők körülbelül 600 forintos bevétellel számolhattak évente és ebből 55 krajcárt adóztak csupán. A felsőbb kategóriákban aránytalanul kevesen voltak (mindhárom felsőosztályban mindösszesen 56-an) és többet adóztak, de a jövedelmük is nagyobb volt.¹⁰³

⁹⁷ Szegedi RKA, Belvárosi P, K 1776-1794-ig, 1785. március 18.

⁹⁸ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV.1003.a. Tanácsülési Jegyzőkönyv 1808. év 2681. és 2707. ügyek.

⁹⁹ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, E 1789-1835-ig, 1812. január 20.

¹⁰⁰ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV.1003.a. Tanácsülési Jegyzőkönyv 1816. év 1605. ügy.

¹⁰¹ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV. 1003.I Céhekre vonatkozó iratok 3. doboz.

¹⁰² Magyar Nemzeti Levéltár: OL-W 21-52. Az 1828. évi országos összeírás. Szabad királyi városok, Szeged. 64. o. 20-21. lapok.

¹⁰³ Eperjessy Géza-Farkas József (1985): Az iparosok differenciálódása, vagyoni helyzete. In: Farkas József (szerk.): Szeged története II. Somogyi könyvtár. p. 373.

Értesülhetünk még József egyéb vagyonáról is: szőlőföldje majdnem 3200 négyszögölnyi volt, ami 1,15 hektárt jelent. Ennek a nagy területnek a megmunkálásához 16 kapás embernek a munkájára volt szüksége.¹⁰⁴ Rétje 80 kaszásnyi volt, ami 80 magyar holdat jelent ez pedig mai mértékegységben 34,5 hektár. Tehát egész birtoka földben mérve 35,65 hektár. A kézműves mesterembereknek egyébként általában volt szántója, rétje vagy szőlője, így előfordult, hogy nem is egész évben űzték mesterségüket a kis forgalmuk miatt.¹⁰⁵

Kövecs Józsefnek oktatói tevékenysége látszik a Takácsok Jegyzőkönyvében, ahol név szerint Ábrahám Antal és Bálint Gergely voltak inasai majd legényei 1832-1834-ig. Gergelyről azt is tudjuk, hogy 1834. február 16-án lett takácsmester.¹⁰⁶

Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy József a takács céh céhmestere is lehetett volna, ha nem halálozik el olyan hamar, ugyanis 1834. szeptember 28-án az anyakönyvben 39 évesen, de a valóságban 49 évesen elhunyt.¹⁰⁷ Legközelebb a céhmesterséghez 1828-ban ált, amikor az akkori céhmester Major András, Babarczi János jegyző és Babarczi Jakab öreg mester vétkesnek találtatottak Fejedelem Ferenc és más öreg mesterek vádolása alapján a céhpénz lenyúlásában. Ez a vád még 1827-ben született, de 1828. október 5-én született döntés arról, hogy Major András helyett Kövecs József céhmesteri képviselőnek, Babarczi János helyett pedig jegyzőnek Tóth Andrást választották. Az ügy azonban ezután elcsitult (kiderült, hogy a vád alaptalan) és Majort az év december 28-án megválasztották újra céhmesternek, illetve Babarczi Jánost jegyzőnek.^{108 109}

Kövecs Józsefnek özvegyen maradt felesége az özvegy takácsasszonyok jogán a céhben marad egészen 1858-ig, amikor is valószínűleg idős kora miatt felhagyott a munkával¹¹⁰ és öt évvel később 1863. február 1-én elhunyt 80 évesen úgy, hogy férje halála után nem ment máshoz férjhez.¹¹¹

¹⁰⁴ Rákos István meghatározásai alapján 1 kapás szőlő 200 négyszögöl, ami kb. 720 m², de ha 50 út a mértékegység akkor az is 720 m². 1808-as adatok alapján pedig 1 kapás szőlő 1 akó tiszta hasznót hozott, bár a terméshozam nagyon változó volt. Ehhez a számításhoz alkalmazkodok a továbbiakban is. Lásd: Rákos István (1985): Mezőgazdaság és agrártársadalom In: Farkas József (szerk.): Szeged története II. Somogyi könyvtár. pp. 253-258.

¹⁰⁵ Oltvai Ferenc (1968): Szeged múltja írott emlékekben 1222-1945. Szeged Városi Tanács. Szeged. p. 93.

¹⁰⁶ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV. 1003.1 Céhekre vonatkozó iratok 3. doboz.

¹⁰⁷ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, H 1828-1844-ig, 1834. szeptember 28.

¹⁰⁸ Hilf László (1929): pp. 113-114.

¹⁰⁹ Móra Ferenc Múzeum Helytörténeti Gyűjtemény, Történeti Dokumentumok, Céhes iratok, 321. 1818-1852.

¹¹⁰ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV. 1003.1 Céhekre vonatkozó iratok 3. doboz.

¹¹¹ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, H 1859-1864-ig, 1863. február 1.

3.4. Kövecs Mátyás

Kövecs Mátyás 1767. március 31-én született Szegeden, Steindl Mátyás néven, Steindl Ulrik takács és Schönpaurin Anna Mária ötödik gyermekeként.¹¹² A keresztnévét keresztaipjától Schauer Mátyástól kapta.

A családi egység erősségét jelzi, hogy Mátyás, öccsének Mártonnak a tanúja volt a házasságakor 1795. április 27-én Koreny György mellett.¹¹³ Illetve 1798. február 11-én, amikor harminc évesen egybekelt a belvárosban Szegő Terézia nevű hajadonnal, akkor az ő tanúja Vincze (Botka) János volt, aki a húgának Veronikának volt a férje.¹¹⁴ Ennek a Szegő Teréziának az apja Szegő János Nyitra vármegyéből jött nemesember, anyja pedig Alföldy Magdolna volt.¹¹⁵

1792. május 26-án kelt Tanácsulési határozatban azt olvashatjuk, hogy Szegeden született polgárnak fiaként és takácsmesterként négy forint taksa kifizetése után a polgárok közé bevették és ekkor már 'Köves' a családneve.¹¹⁶ Apja nyomán, -akit ötévesen veszített el- Mátyás is kitanulta tehát a takácsmesterséget, de az 1790-es évek végétől kántorként tevékenykedett pedig nem volt képzett zenész (gyenge orgonista volt), de szép hangjáért a hívők kedvelték.¹¹⁷ Először Horgoson kántorkodott, ahol 1800-ban megszületett első fia, András, aki később plébános lett.¹¹⁸ Majd Szőregen is, ahol Erzsébet nevű lánya született 1802. november 2-án, aki Tury Károly felesége lett és Kisteleken telepedtek le az 1820-as években (házasságukkor éppen testvére Kövecs András volt eskető papjuk).¹¹⁹ Mátyás gyermekeinek születési helye tehát útmutatást ad nekünk a későbbiekben is abban, hogy éppen hol volt kántor vagy hogy hol lakott családjával.

1806. január 12-én Mátyás Pál¹²⁰ nevű gyermeke született meg Alsóvároson. Aki Mátyás néven szentesi, azután pedig szegedi (rókusi, tabáni majd móravárosi) tanító lett feleségével

¹¹² Szegedi RKA, Belvárosi P, K 1752-1769-ig, 1767. március 31.

¹¹³ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, E 1789-1835-ig, 1795. április 27.

¹¹⁴ Szegedi RKA, Belvárosi P, E 1794-1852-ig, 1798. február 11.

¹¹⁵ Szegedi RKA, Belvárosi P, K 1776-1794-ig, 1780. július 26.

¹¹⁶ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV.1003.a. Tanácsulési Jegyzőkönyv 1792. év 824. ügy.

¹¹⁷ Lugosi Döme (1929): A szegedi zenekultúra története. Muzsika. Zeneművészeti, zenetudományi és zenekritikai folyóirat. 11. Szegedi szám. pp. 28-33.

¹¹⁸ Kövecs András pályafutásáról és az 1848-49-es szabadságharc szőregi vonatkozású eseményeiben betöltött békítő szerepéről és aztán Kiszomborra való „szárműzetéséről” Miklós Péter: Adalékok a szőregi római katolikus plébánia 1848/49-es történetéhez című tanulmányából tájékozódhatunk.

¹¹⁹ Szegedi RKA, Rókusvárosi P, E 1805-1836-ig, 1824. június 14.

¹²⁰ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, K 1789-1812-ig, 1806. január 12.

Rózsa Rozáliával együtt.^{121, 122, 123} Idősebb Mátyás innentől kezdve; 1807-től haláláig Rókuson volt kántor, sőt az elemi tanítást is elvállalta. Ezen tisztségekre a plébános azért javasolta Mátyást a Tanács előtt, mert habár zavargó természetű és gyenge írástudó volt, mégis „vízivó, józan” életű személy, mindenekelőtt pedig ingyen hajlandó volt tanítani.¹²⁴

Kövecs Mátyásnak rókusi kántorsága idején a rókusi plébános Huszka György^{125, 126} volt, akit egyszer a hívek előtt megsértett (a beszámoló szerint a „házasságot bontó és a Rókus városi plébános urat sértő szavakat hintvén a népnek már bontránkoztatására légyen...”)¹²⁷ és emiatt Blázs István és felesége bepanaszolták őt a Tanács előtt 1809. július 7-én. Mátyás a vádakat nem tagadta és a plébános úr sem, emiatt a Tanács elmozdította őt a kántori hivatalából. Július végén azonban a hívek közül sokan -akik igen kedvelték kántorukat- és Mátyás is, levelet írtak a Tanácsnak és ebben kifejezték, hogy a kántori hivatalra alkalmas és nem különben ártatlan. Ennek hatására végül 1809. augusztus 2-án Zombory Pál és Szluha Ádám tanácsbéli urak közreműködésével Huszka György plébános úr megbocsájtott és Kövecs Mátyás visszahelyeztetett előbbi tisztebe. Feltétel volt azonban, hogy a továbbiakban „csendességgel,” viselteti magát a plébános úr és a nép előtt, emellett pedig a korábban üres helyre megérkező Krestyán Györgynek 20 forintot fizet hazautazását biztosítandó.¹²⁷

Későbbi gyermekei is Rókuson születtek szinte kétévente követve egymást. Krisztina 1808. augusztus 17-én született¹²⁸, aki 1874-ben hunyt el Kübekházán.¹²⁹ Az 1812. március 14-én született Franciska Rozália¹³⁰ pedig hozzáment Bogyó Józsefhez és Szegeden telepedtek le (házasságukkor szintén Kövecs András volt a celebráló pap).¹³¹

Mátyásnak 1814. június 22-én megszületett János nevű fia¹³², aki lakatosmester lett és a szintén német származású Arnold Klára lett a felesége¹³³; időskorukat Kübekházán élték le és

¹²¹ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV.1003.a. Tanácsülési Jegyzőkönyv 1827. év 4684. ügy.

¹²² Bővebben lásd még: Reizner János (1900): Szeged története. III. kötet. Kiadja Szeged Szab. Kir. Város Közönsége. pp. 286-288.

¹²³ Bővebben lásd még: G. Tóth Ilona (2000): Az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc szegedi dokumentuma a Csongrád Megyei Levéltárban. Tanulmányok Csongrád megye történetéből. XVIII. pp. 159-161.

¹²⁴ Jászhai Géza (1905): A szegedi Szt. Rókushoz címzett r.k. plébánia 100 éves története. 1805-1905. Nyomattatott Endrényi Imre könyvnyomdájában. pp. 364-365.

¹²⁵ Huszka György 1805-től volt plébános Rókusvároson és 1831. január 20-án hunyt el itt, de már 1830-tól Bódy Antal lépett a helyébe.

¹²⁶ Reizner János (1900): Szeged története. III. kötet. Kiadja Szeged Szab. Kir. Város Közönsége. pp. 25-26.

¹²⁷ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV.1003.a. Tanácsülési Jegyzőkönyv 1809. évi 1920. 2091. és 2102. ügyek.

¹²⁸ Szegedi RKA, Rókusvárosi P, K 1805-1826-ig, 1808. augusztus 17.

¹²⁹ Kübekházi RKA, H 1853-1877-ig, 1874. szeptember 27.

¹³⁰ Szegedi RKA, Rókusvárosi P, K 1805-1826-ig, 1812. március 14.

¹³¹ Szegedi RKA, Rókusvárosi P, E 1805-1836-ig, 1833. július 16.

¹³² Szegedi RKA, Rókusvárosi P, K 1805-1826-ig, 1814. június 22.

¹³³ Tápay-Szabó László (1930.07.10): Régi szegedi családok. Délmagyarország. p. 4.

1879-ben hunytak el.^{134, 135} A legfiatalabb fia Mátyásnak Alajos volt, aki 1818. május 17-én született¹³⁶ és ő is testvéreihez hasonlóan később Kübekházára telepedett le és leszármazottai ma is a település környékén élnek.

Talán némi magyarázatot kíván ez a Kübekházára vándorlás, de eddig semmi kézzelfogható okot nem találtunk erre vonatkozóan, hacsak nem azt, hogy Kübekháza maga is 1844 után jött létre és sok telepest fogadott;¹³⁷ Mátyás családjának egy része ekkortól költözött ide és később a település életében fontos szerepeket láttak el.

Kövecs Mátyás 1824. december 24-én (más olvasatban 9-én) hunyt el Rókusvárosban, ahol kántori tisztségét gyakorolta: ekkor 57 éves volt. Az anyakönyvben az is áll, hogy megözvegyült felesége Szegő Terézia még él ezután, de azt nem tudjuk, hogy meddig.¹³⁸ A rókusai kántor őutána Farkas János lett.¹³⁹

Érdekes módon az 1828-as összeírásban is szerepel Mátyás úgy, mint özvegyember. Ebből meg lehet tudni, hogy háza körülbelül 216 m²-es volt, amely után 30 krajcárt adózott, ami mai forinttal mérve 2881,5 Ft. Volt egy majdnem 8000 m²-es (2000 négyszögölnyi) szőlőföldje is, amelynek megműveléséhez összesen 10 napszamos munkaerejére volt szükség. A latin kiegészítő szöveg (*Epocillas vi proprio sui cubili*) ezzel összefüggésben arról számol be, hogy „saját költségén kocsmát üzemeltet a maga lakóhelyén”. Ebből származó jövedelme 20 rajnai forint volt, ami mai magyar forinttal számolva körülbelül 120 000 forintnak felel meg.¹⁴⁰ A fentebbi állítást megerősítendő egy évvel azelőtt; 1827-ben is készült egy összeírás a kocsmákról és a kocsmárosokról, ahol az 50 éves özvegy Kövecs Mátyásné, mint asszony szabó szerepel. Előbbihez hasonló szöveggel van jelezve a kocsmáros mellékfoglalkozás: „házában a bort maga mérte”.¹⁴¹

¹³⁴ Kövecs János 1857-ben már biztosan Kübekházán élt, mert ekkor az alesperessel kötött egy haszonbérleti szerződést, ami látható a Szeged-Csanádi Püspökség Levéltára: Kübekháza plébánia iratai (1844-1924) VI. 18. a. 1857. 04. 24. ügyében.

¹³⁵ Kübekházi RKA, H 1878-1899-ig, 1879. június 6.

¹³⁶ Szegedi RKA, Rókusvárosi P, K 1805-1826-ig, 1818. május 17.

¹³⁷ Juhász Kálmán (1944): A 100 éves Kübekháza 1844-1944. Kiadja: Kübekháza közönsége. Szeged. pp. 13-17.

¹³⁸ Szegedi RKA, Rókusvárosi P, H 1805-1835-ig, 1824. december 24.

¹³⁹ Lugosi Döme (1929): p. 33.

¹⁴⁰ Magyar Nemzeti Levéltár: OL-W 21-52. Az 1828. évi országos összeírás. Szabad királyi városok, Szeged. 64. f. 18-19. lapok.

¹⁴¹ Kormányos András – T. Knotik Márta (2014): Nemesi tulajdonú lakóépületek. In: Blazovich László (szerk.) Magyar Várostarténeti Atlasz 3.: Szeged. Szeged. p. 135.

3.5. Kövecs Márton

Kövecs Márton 1772. november 10-én született Szegeden, Steindl Márton néven, Steindl Ulrik takácsmester és Schönpaurin Anna Mária nyolcadik és egyben utolsó gyermekeként.¹⁴² Apját korán elvesztette, mert Ulrik már idős korában nemzette őt, de apjához és bátyjaihoz hasonlóan ő is kitanulta a takácsmesterséget, majd Szegeden a polgárok közé felvétetett 1796. szeptember 10-én. Vadkerti József ajánlásával és ekkor már 'Köves' a neve.¹⁴³

1795. április 27-én Alsóvároson összeházasodott Városi Teréziával (ő egy anyakönyvben Tarnai Teréz néven szerepel, de a többiben Városi), aki ekkor 17 éves volt. Tanúik Kövecs Mátyás (Márton bátyja) és Koreny György voltak.¹⁴⁴

Első gyermekük József néven látott napvilágot Alsóvároson 1796. március 18-án.¹⁴⁵ Ő az első a szegedi Kövecs család történetében, aki születésétől fogva viselte ezt a nevet és édesapja volt az első, aki Kövecs néven házasodott. Később nemzetes előnevet kapott és Csongrádon megházasodott Tarnai Annával 1831-ben¹⁴⁶ és a Károlyi-uradalom szentesi ispánja lett.¹⁴⁷

Második fiuknak az Ignác nevet adták, aki 1799. október 2-án született.¹⁴⁸ Ő Szegváron házasodott meg Strőling Annával 1822-ben,¹⁴⁹ akitől hét gyermeke született, akik közül az utolsó Terézia volt Ocsenás Antal felesége, aki majdnem egész családjával együtt vízbe fulladt a pusztító nagyárvíz idején 1879. március 12-én.¹⁵⁰

Ferenc 1803. december 8-án született¹⁵¹ és bátyjához hasonlóan polgári, pontosabban uradalmi területen bontakozott ki, mert uradalmi kocsmáros és vendéglős volt. Felesége Pákosztai Anna volt és egyik lányuk; Anna Sohajda István takácsmesternek lett később a felesége.¹⁵² Ferenc korán meghalt még apja előtt 1836. februárjában Rókuson.¹⁵³

Az látható ebben a pár születési anyakönyvben, hogy Kövecs Márton kezdetben Alsóvároson élt (születésétől 1800-ig körülbelül) és takácsmesterként dolgozott, majd Derekegyházára költözött családjával és Szegváron anyakönyvezték gyermekeiket miközben a Károlyi

¹⁴² Szegedi RKA, Belvárosi P, K 1770-1794-ig, 1772. november 10.

¹⁴³ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV.1003.a. Tanácsülési Jegyzőkönyv 1796. évi 1303. ügy.

¹⁴⁴ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, E 1789-1835-ig, 1795. április 27.

¹⁴⁵ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, K 1789-1812-ig, 1796. március 18.

¹⁴⁶ Csongrádi RKA, E 1817-1852-ig 1831. február 7.

¹⁴⁷ Selmeczi Kovács Attila (1980): Repcetermesztés Magyarországon. In. Agrártudományi Szemle. XXII. évf. 1-2. szám. p. 86.

¹⁴⁸ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, K 1789-1812-ig, 1799. október 2.

¹⁴⁹ Szegvári RKA, Eskettek 1803-1868-ig, 1822. szeptember 23.

¹⁵⁰ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, H 1777-1881-ig, 1879. március 12.

¹⁵¹ Szegvári RKA, K 1785-1825-ig, 1803. december 8.

¹⁵² Szegedi RKA, Alsóvárosi P, E 1835-1852-ig, 1848. június 5.

¹⁵³ Szegedi RKA, Rókusvárosi P, H 1836-1852-ig, 1836. február 7.

uradalomban már ekkor hasonló tisztséget töltött be, mint később a fia Ferenc, vagyis uradalmi kocsmáros volt (*caupo dominalis*).

Márton felesége; Városi Terézia ezután nem sokkal 1810. március 5-én meghalt Derekegyházon az anyakönyv szerint mindössze 34 évesen.¹⁵⁴ Ezért Márton újra nősült még abban az évben május 2-án Levendovics Rozáliával, aki szintén özvegy volt. Tanúik voltak Rezler Mihály és Stumpf Imre.¹⁵⁵

Mártonnak és Rozáliának öt gyermeke született. De csak az utolsó az 1819. szeptember 29-én született Mihály¹⁵⁶ érte meg a felnőttkort, aki Soltvadkerten tanító lett¹⁵⁷ és Brucker Franciskával öt gyermekük született. Egyik unokájuk Kövecs Dezső József okleveles tanár volt, aki az első világháborúban vesztette életét hősi halált halván.¹⁵⁸

Kövecs Mártonról az 1828-as országos összeíráskor Szentesen¹⁵⁹ és Szegváron¹⁶⁰ is készült feljegyzés. Ezekből az derül ki, hogy mindkét településen volt háza. Szentesi háza után évenként 1 rajnai forintot fizetett és egy zsellér is lakott abban a házban. Szentesen nem volt semmilyen földje vagy szőlőbirtoka, viszont a kiegészítő szöveg megjegyzi, hogy: „*Caupo dominalis in praedio Derekegyház*”, Szegváron ugyanez a szöveg: „*Oenopola Dlis (Dominalis) habitat in praedio Derekegyház*” lényegében ugyanazt jelenti: Derekegyházon uradalmi kocsmáros. Szegvári háza után nem adózott vagy ezt nem jegyezték fel, de ott is lakott egy jobbágy. Gabonaföldjét 17 pozsonyi mérőnyi gabonával lehetett bevetni, ami kiterjedését tekintve tehát 13 600 négyszögöl volt, ami 4,89 hektár. Volt két igáslova is a mezei munkákhoz, amik 3 évnél idősebbek voltak. Szőlőbirtoka meglepően kicsi volt, megműveléséhez két ember munkaerejére volt szükség, amiből az következik, hogy kiterjedése 400 négyszögöl kb. 0,14 hektár volt.

Kövecs Márton és Levendovics Rozália majdnem 23 évnyi házasságban éltek együtt 1833. március 19-ig, amikor Rozália meghalt 55 éves korában.¹⁶¹ Márton ekkor már 60 éves volt és ilyen korban már nehezebb volt találni házastársat, de egy év múlva Hódmezővásárhelyen 1834. február 3-án Bugyinszki Juliannával vásárhelyi, 42 éves özvegyasszonnyal megházasodott.¹⁶²

¹⁵⁴ Szegvári RKA, H 1792-1841-ig, 1810. március 5.

¹⁵⁵ Szegvári RKA, E 1803-1868-ig, 1810. május 2.

¹⁵⁶ Szegvári RKA, K 1785-1825-ig, 1819. szeptember 29.

¹⁵⁷ Lakatos Andor (szerk.): A Kalocsa-Bácsi Főegyházmegye történeti sematizmusa 1777-1923. Kalocsa. 2002. pp. 389-390.

¹⁵⁸ Soltvadkerti Állami Anyakönyvek, H 1915-ben, 25. oldal.

¹⁵⁹ Magyar Nemzeti Levéltár: OL-W 21-52. Az 1828. évi országos összeírás. Csongrád vármegye, Szentes. 13. h. 5-6. lapok.

¹⁶⁰ Magyar Nemzeti Levéltár: OL-W 21-52. Az 1828. évi országos összeírás. Csongrád vármegye, Szegvár. 12. a. 2-3. lapok.

¹⁶¹ Szegvári RKA, H 1792-1841-ig, 1833. március 19.

¹⁶² Hódmezővásárhelyi RKA, E 1801-1839-ig, 1834. február 3.

Egy gyermekük idős koruk ellenére mégis született: 1835. január 8-án Márton.¹⁶³ Ő kisbirtokosként élt Hódmezővásárhelyen 1904-ben bekövetkezett haláláig.¹⁶⁴ Több gyermeke is született (Márton, István, Julianna és Antal), akiknek utódai ma is élnek Vásárhely és Makó környékén (és Budapesten).

Kicsivel több mint egy évvel utolsó fia születése után Kövecs Márton 1836. május 31-én hatvanhárom évesen Szegváron elhunyt.¹⁶⁵ Mozgalmas élete során három felesége volt, tizenegy gyermeke pedig közel harminc unokával áldotta meg.

3.6. Kövecs Antal

Kövecs Antal 1793. február 3-án született Kiszomboron¹⁶⁶ Steindl Antal néven, Steindl Kövecs József (1759-1816) takácsmester és Krammer Katalin hatodik gyermekeként. Keresztapja Kubitsek György uradalmi tiszttartó (provisor dominalis) volt.¹⁶⁷ 1814. november 25-én már takácsmesterként „a szokott hit és polgári születésre nézve 4 Ft taksának letétele mellett polgárnak bevétetett”.¹⁶⁸

Édesanyja tehetetlenségére és öregségére hivatkozva 1816. februárjában azt kérte a Tanácstól, hogy hadd legyen a Ballagító kapusa (vámőr), így jutva elég jövedelemhez az ellátásához és gondozásához. A Tanács ezt engedélyezte és fizetését meg is szabta.¹⁶⁹

Nemsokkal ezután 1816. november 11-én megházasodott Rác Rozália alsóvárosi hajadonnal. Tanúik pedig Antal bátyja Kövecs József és a nagybátyjuk Kövecs Mátyás voltak.¹⁷⁰ Első gyermekük Julianna 1817. szeptember 8-án született Alsóvároson, akinek keresztszülei; Babarczi János takácsmester és Nagypál Katalin voltak.¹⁷¹

Antaléknak azonban csak az utolsó leányuk: Anna Krisztina maradt életben, aki 1830. június 24-én született¹⁷² és később hozzáment Kis János felsővárosi faragóhoz¹⁷³ és Alsóvároson telepedtek le.

¹⁶³ Hódmezővásárhelyi RKA, K 1825-1841-ig, 1835. január 8.

¹⁶⁴ Makói Állami Anyakönyvek, H 1904-ben, 180. oldal.

¹⁶⁵ Szegvári RKA, H 1792-1841-ig, 1836. május 31.

¹⁶⁶ Későbbi polgárrá válásakor szegedi születésűnek állítják, így egy-két éves korától Szegeden kellett nevelkednie.

¹⁶⁷ Kiszombori RKA, K 1764-1795-ig, 1793. február 3.

¹⁶⁸ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV.1003.a. Tanácsülési Jegyzőkönyv 1814. évi 4406. ügy.

¹⁶⁹ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV.1003.a. Tanácsülési Jegyzőkönyv 1816. évi 383. ügy.

¹⁷⁰ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, E 1789-1835-ig, 1816. november 11.

¹⁷¹ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, K1812-1822-ig, 1817. szeptember 8.

¹⁷² Szegedi RKA, Alsóvárosi P, K 1822-1838-ig, 1830. június 24.

¹⁷³ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, E 1835-1852-ig, 1848. január 24.

Antalról is készült összeírás 1828-ban.¹⁷⁴ Saját házában kívül kevéske szőlője és egyéb elhanyagolható vagyona volt, tehát úgy tűnik pusztán a mestersége jövedelméből jól meg tudott élni.

Kövecs Antalnak a takácscéhben betöltött szerepe ennél jelentősebb volt. Már 1814-től tagja kellett, hogy legyen a céhnek, de bővebb információkat 1831-től nyerhetünk. Ebben az évben felszabadította Benkóczi Pál nevű inasát, aki később céhmester is lett. 1839-ben bejáró mester lett, majd a következő évtől Babarczi István céhmestersége alatt atyamester. 1844-ben valamiért kiesett ebből a pozíciójából, de 1845-ben már céhmesternek választották meg. Az ő idejében Major István, majd pedig Babarczi Antal volt az atyamester egészen 1848-ig. Őutána pedig az előző atyamester Babarczi Antal lett a céhmester 1849-től. Ettől kezdve a céh termékeire egyre kisebb lett a kereslet, emiatt csökkent a tagok száma is. Ezért, amikor 1862-ben összeírták a mestereket, akkor már csak 45-en voltak (ez feleannyi mint 1852-ben). Ebből az összeírásból megtudjuk még, hogy Kövecs Antal a sárkány utcában lakott Alsóvároson.¹⁷⁵ Nemsokkal ezután 1867. február 8-án meghalt Antal felesége Rácz Rozália 76 évesen, több mint 50 év házasság után.¹⁷⁶ Antal idős kor ellenére a céhben mindvégig tevékeny maradt, de még ennek az évnek október 5. napján 74 évesen ő is elhunyt.¹⁷⁷

3.7. Kövecs Mihály

Kövecs Mihály 1795. augusztus 11-én született Alsóvároson Steindl Mihály néven, Steindl Kövecs József (1759-1816) takácsmester és Krammer Katalin hetedik gyermekeként.¹⁷⁸ Keresztszülei Bauernfeind Mihály János mézeskalácsos (ceroplasta¹⁷⁹) és Piskovics Terézia voltak.

Mihálynak volt két nővére és két bátyja is, akik megérték a felnőtt kort. A két báty; József (1785-1834) és Antal (1793-1867) édesapjukat és nagyapjukat követve takácsmesterek lettek. Mihály hozzájuk hasonlóan kitanulta a családi mesterséget majd 1818-ben polgárjogot vett.¹⁸⁰ Ugyanebben az évben még a Tompai kapu vámőri tisztjét is elvállalta.¹⁸¹

¹⁷⁴ Magyar Nemzeti Levéltár: OL-W 21-52. Az 1828. évi országos összeírás. Szabad királyi városok, Szeged. 64. o. 42-43. lapok.

¹⁷⁵ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV. 1003.I Céhekre vonatkozó iratok 3. doboz.

¹⁷⁶ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, H 1864-1868-ig, 1867. február 8.

¹⁷⁷ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, H 1864-1868-ig, 1867. október 5.

¹⁷⁸ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, K 1789-1812-ig, 1795. augusztus 11.

¹⁷⁹ Nagybákay Péter (1993): Bábsütő. In: Diós István (szerk et al.) Magyar Katolikus Lexikon. Szent István Társulat. I. kötet. Budapest.

¹⁸⁰ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV.1003.a. Tanácsulési Jegyzőkönyv 1818. évi 3346. ügy.

¹⁸¹ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV.1003.a. Tanácsulési Jegyzőkönyv 1818. évi 999. ügy.

Még 1817. november 25-én a belvárosi plébánián megházasodott Halász Erzsébet 18 éves alsóvárosi hajadonnal. Tanúik Mihály bátyjai voltak; az előbb említett Kövecs József és Kövecs Antal.¹⁸²

Terézia, Erzsébet és Antal nevű gyerekeik érték meg a felnőtt kort. Terézia 1820. március 1-én született.¹⁸³ Ő később 1840-ben megházasodott Ötvös Józseffel¹⁸⁴ és három gyermekük született. Erzsébet 1822. november 22-én született,¹⁸⁵ aki 1842-ben megházasodott Ábrahám Mihállyal és született tíz gyermekük.¹⁸⁶ Az ötödik az egyetlen fiuk, aki megérte a felnőtt kort 1825. május 20-án az Antal nevet kapta, keresztaapja Kispéter Antal után.¹⁸⁷ Ő is takácsmester lett ezért írunk róla is bővebben.

Halász Erzsébet 1833. november 26-án elhunyt mindössze 35 évesen és így Kövecs Mihály megözvegyült.¹⁸⁸ A család ilyen bővülése és sajnálatos fogyása mellett érdemes megnézni az 1828-ban készült országos szintű összeírást,¹⁸⁹ amelyből több társadalmi és gazdasági információt is megtudhatunk Mihályról és a családjáról. Kiderül, hogy a háztartásában ekkor rajta kívül még két személy élt 16 éves kor felett, akik közül az egyik polgár volt a másik pedig kézműves mesterember (az egyikük a felesége lehetett a másikuk pedig egy céhbeli mester). Ezen kívül a háztelek méretével kapcsolatban megállapítható, (átszámítva négyszögölből négyzetméterre) hogy 1338 m² alapterületű volt. Antalhoz hasonlóan tehát Mihály is pusztán a mesterségéből tartotta el népes családját, amelynek mérete 1817-től 1864-ig 2 és 10 fő között mozgott.

Mihály céhen belüli oktató tevékenységét mutatja, hogy 1829 és 1842 között hat inasa volt (Kis József, Laczkó József, Egen István, Dohány József, Császár István és a saját fia Kövecs Antal).^{190, 191}

Mivel első felesége elhunyt, Mihály harmincnyolc évesen 1834. április 13-án megházasodott Benák Anna 20 éves alsóvárosi hajadonnal.¹⁹² A házassági tanúik Kövecs József és Antal voltak, ahogy az első házasságnál is. Annával első közös gyermekük szintén Anna, aki 1836.

¹⁸² Szegedi RKA, Belvárosi P, E 1794-1852-ig, 1817. november 25.

¹⁸³ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, K 1812-1822-ig, 1820. március 1.

¹⁸⁴ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, E 1835-1852-ig, 1840. január 15.

¹⁸⁵ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, K 1822-1838-ig, 1822. november 22.

¹⁸⁶ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, E 1835-1852-ig, 1842. január 26.

¹⁸⁷ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, K 1822-1838-ig, 1825. május 20.

¹⁸⁸ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, H 1828-1844-ig, 1833. november 26.

¹⁸⁹ Magyar Nemzeti Levéltár: OL-W 21-52. Az 1828. évi országos összeírás. Szabad királyi városok, Szeged. 64. o. 18-19. lapok.

¹⁹⁰ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV. 1003.I Céhekre vonatkozó iratok 3. doboz.

¹⁹¹ Móra Ferenc Múzeum Helytörténeti Gyűjtemény, Történeti Dokumentumok, Céhes iratok, 321. 1818-1852.

¹⁹² Szegedi RKA, Alsóvárosi P, E 1789-1835-ig, 1834. április 13.

január 7-én született.¹⁹³ Kövecs Anna később hozzáment Faludi Józsefhez 1855-ben¹⁹⁴ és született hét gyerekük.

Péter fiuk 1841. július 23-án született.¹⁹⁵ Ő volt az első fiú Kövecs József (1759-1816) ágán, aki nem vette fel az atyai mesterséget, hanem más polgári foglalkozást választott. Kezdetben kézimunkás volt, de később a vasútnál dolgozott 1874-ben bekövetkezett haláláig.¹⁹⁶ Rövid élete miatt csak három gyermekük lehetett feleségével Rácz Rozáliával, akit még 1867. február 4-én vett feleségül.¹⁹⁷

Egyes esetekben helyhiány miatt kihagytunk gyermekek születésére és korai elhalálozására vonatkozó adatokat, de kiemelendő, hogy a korszakban igen magas volt a csecsemő- és kiskorúak elhalálozási aránya. Leginkább a járványok (himlő, kolera, vérhas) és a rossz egészségügyi körülmények okozták ezeket a korai haláleseteket. Így történhetett meg az, hogy még az 1830-as és 40-es években is az elhunytak 55-60%-a hatéves vagy annál fiatalabb volt.¹⁹⁸

A hatodik gyermek forradalmi hangulatban született György néven 1848. április 23-án.¹⁹⁹ Katonaévei után a Honvédi Parancsnokság engedélyével megházasodott első feleségével Papdi Rozáliával 1871. február 6-án.²⁰⁰

A legkisebb fiúk, András 1851. november 27-én született.²⁰¹ Az ő életútja is hasonló Péter és György bátyjához, foglalkozására nézve azonban már kevésbé volt sikeres bátyjaihoz képest, mert napszámos lett.

Kövecs Mihályék Alsóvároson belül egy 1862-es adat alapján a Deszkás utcában laktak,²⁰² ami utca Péter László szerint a Pútyi és a Mátyás utcával együtt beolvadtak a mai Tisza Lajos utcába az árvíz utáni újjáépítések alkalmával. Tehát a házuk, ami a Deszkás utcában volt, ma a Tisza Lajos utca 77. és 100. között lenne valahol, ha összevetjük az árvíz előtti és utáni térképeket.²⁰³

Kövecs Mihály a céh életében mindvégig részt vállalt; hatvannyolc éves korában halt meg 1864. május 17-én.²⁰⁴ Felesége Benák Anna pedig hatvanévesen 1875. február 6-án hunyt el.²⁰⁵

¹⁹³ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, K 1822-1838-ig, 1836. január 7.

¹⁹⁴ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, E 1852-1861-ig, 1855. január 15.

¹⁹⁵ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, K 1838-1850-ig, 1841. július 23.

¹⁹⁶ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, H 1873-1877-ig, 1874. november 8.

¹⁹⁷ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, E 1861-1877-ig, 1867. február 4.

¹⁹⁸ Kovács Zoltán (1985): Népesedési viszonyok. In: Farkas József (szerk.): Szeged története II. Somogyi könyvtár. pp. 162-163.

¹⁹⁹ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, K 1838-1850-ig, 1848. április 23.

²⁰⁰ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, E 1861-1877-ig, 1871. február 6.

²⁰¹ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, K 1850-1856-ig, 1851. november 27

²⁰² Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV. 1003.I Céhekre vonatkozó iratok 3. doboz.

²⁰³ Péter László (1971. 10. 27.): Emléket őrzik az utcák. Délmagyarország. p. 4.

²⁰⁴ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, H 1859-1864-ig, 1864. május 17.

²⁰⁵ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, H 1873-1877-ig, 1875. február 6.

3.8. Kövecs Antal

Kövecs Antal 1825. május 20-án született Alsóvároson Kövecs Mihály (1795-1864) takácsmester és Halász Erzsébet (1798-1833) ötödik gyermekeként.²⁰⁶ Édestestvérei közül csak ő és nővérei, Teréz és Erzsébet maradtak életben a nyolcból. Voltak azonban még féltestvérei négyen (Anna, Péter, György és András), akik megérték a felnőtt kort. Antal velük is jó kapcsolatot ápolt, hiszen Kövecs Péternek házassági tanúja volt 1867-ben nagybátyjukkal idősebb Kövecs Antallal.²⁰⁷ Családjában Ulrik óta (aki Antal dédapja volt) már száz éve öröklődött a mesterség apáról-fiúra és Antal volt az utolsó, aki folytatta ezt a hagyományt, mert miután a 19. század közepétől a gyári vászonkészítés megindult, a kézi erővel végzett takácsmunkák versenyképtelenné váltak és a céhes mesterség gyorsan hanyatlásnak indult.

Édesapja Mihály 1842-ben szabadította őt fel inassága alól, így megkezdhette legényéveit. Antal ezután 1846. október 11-én kért remekelési alkalmat, majd 18-án remekét elfogadták és mesterré vált összesen 46 forint letétele után, amit a táblajárásra, a jelentésre (remekelés bejelentése) és a zászlóra fizetett.²⁰⁸ Ez idő tájt egyébként Antal nagybátyja id. Kövecs Antal volt a céhmester, de ez ahogy láttuk legfeljebb annyiban könnyítette meg ifj. Antal mesterré válását, hogy fiatalabban került mesteri pozícióba, mert ekkor 21 éves volt. Nemsokkal ezután házasodott meg Lábdi Erzsébettel alsóvárosi hajadonnal 1848. február 14-én Kövecs András esketésével és Kövecs Antal (nagybátyja) meg Ábrahám Mihály (Antal nővérének Erzsébetnek férje) tanúsága mellett.²⁰⁹

Antal és Erzsébet hét gyermeke hunyt el fiatalon, így csak a maradék kettő érte meg a felnőttkort. János 1861. május 17-én született²¹⁰ és csizmadia mester lett belőle. Öccse ifjabb Antal 1866. május 2-án született²¹¹ és később Kiskunhalason lett csizmadia, így tőle származik a kiskunhalasi és a kecskeméti ág.

Eközben Antal pályája a céhen belül fokozatosan ívelt felfele. 1848-ban szolgáló mester volt, majd 1868-ban már bejáró mester. Ez idő alatt egyébként Sohajda Istvánnal (Antal másodunokatestvérének Kövecs Annának férje) egy szinten tevékenykedtek a céhen belül, mert Sohajda is 1846-ban lett takácsmester.²¹² Kövecs Antal azonban igen korán 1870. augusztus 22-én meghalt,²¹³ így az utolsó Kövecs takács pályája is véget ért. Végül, amint tudjuk 1872-ben

²⁰⁶ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, K 1822-1838-ig, 1825. május 20.

²⁰⁷ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, E1861-1877-ig, 1867. február 4.

²⁰⁸ Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV. 1003.I Céhekre vonatkozó iratok 3. doboz.

²⁰⁹ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, E 1835-1852-ig, 1848. február 14.

²¹⁰ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, Kereszteltek 1856-1863-ig, 1861. május 17.

²¹¹ Szegedi RKA, Alsóvárosi P, Kereszteltek 1866-1869-ig, 1866. május 2.

²¹² Magyar Nemzeti Levéltár: CsML-KL-IV. 1003.I Céhekre vonatkozó iratok 3. doboz.

²¹³ Szegedi RKA, Belvárosi P, Meghaltak 1866-1871-ig, 1870. augusztus 22.

megszűntek a céhes keretek, de a takács céh is működött még egy darabig ipartestület címszó alatt itt még olvashatjuk Sohajda István nevét és még másokét is, akiknek családnevei a régi nagy takács famíliák dicső hangulatát idézik, mint a Babarczi, a Vecsernyés és a Vastag. De itt már gyakorlatilag megszűnt a szegedi takácsok története.

4. Rövidítések jegyzéke

Tanácsülési Jegyzőkönyvek: TJ könyvek

Római Katolikus Anyakönyvek: RKA

Plébánia: P, Kereszteltek: K, Eskettek: E, Halottak: H

5. Források

Magyar Nemzeti Levéltár

Tanácsülési Jegyzőkönyvek 1743-1827-ig.

Céhekre vonatkozó iratok 3. doboz

Feudális kori összeírások levéltári gyűjteménye, Szeged városának összeírásai 1. 3. 6. és 8. doboz

Móra Ferenc Múzeum Helytörténeti Gyűjtemény

Történeti Dokumentumok, Céhes iratok, 321. 323.

Online források:

Adatbázisok online, Az 1828. évi országos összeírás, Szeged, Szentes, Szegvár

FamilySearch, Digitalizált Anyakönyvek.

Felhasznált irodalom:

Bálint Sándor (1977): A szögedi nemzet. A szegedi nagytáj népelete. II. rész. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 1976-1977. 2. szám.

Bálint Sándor (1957): Szegedi szótár I. Akadémiai Kiadó. Budapest.

Balogh József (1837): A' magyarországi szikes vidékek természettudományi tekintetben. In. Természettudományi pályamunkák. II. kötet. A Magyar Tudós Társaság. Buda.

Domonkos Ottó (1991): Kézművesség. Anyagi kultúra. In. Paládi-Kovács Attila (szerk. et al.): Magyar néprajz. Akadémiai Kiadó. Budapest.

Dr. Lászlófalvi Velics Anatal - Kammerer Ernő (1890): Magyarországi török kincstári defterek. II. kötet. Az MTA Történelmi Bizottsága. Budapest.

- Eperjessy Géza-Farkas József (1985): Az iparosok differenciálódása, vagyoni helyzete. In: Farkas József (szerk.): Szeged története II. Somogyi könyvtár.
- Farkas Tamás (szerk.): Régi magyar családnevek névvégmutató szótára. XIV.-XVII. század. ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet Magyar Nyelvtudományi Társaság. Budapest. 2009.
- Fodor János (1947): Adatok Szeged népességének történetéhez. Szeged. SZTE bölcsész doktori disszertáció.
- Habermann Gusztáv (1992): Személyi adattár a szegedi polgár-családok történetéhez. Szeged.
- Hajdú Mihály (2010): Családnevek enciklopédiája. A leggyakoribb mai családneveink. Tinta Könyvkiadó. Budapest.
- Hilf László (1929): A szegedi iparosság története. A szegedi Ipartestület kiadása. Szeged.
- Jászai Géza (1905): A szegedi Szt. Rókushoz címzett r.k. plébánia 100 éves története. 1805-1905. Szeged.
- Juhász Kálmán (1944): A 100 éves Kübekháza 1844-1944. Kiadja: Kübekháza közönsége. Szeged.
- Kálmány Lajos (1891): Szeged népe. III. kötet. Szeged vidéke népköltése. Nyomatott Bába Sándor könyvsajtójában. Szeged.
- Kormányos András – T. Knotik Márta (2014): Nemesi tulajdonú lakóépületek. In: Blazovich László (szerk.) Magyar Várostörténeti Atlasz 3.: Szeged. Szeged.
- Kováts Zoltán (1985): Népesedési viszonyok. In: Farkas József (szerk.): Szeged története II. Somogyi könyvtár.
- Ladó János (1971): Magyar utónévkönyv. Akadémia Kiadó. Budapest.
- Lakatos Andor (szerk.): A Kalocsa-Bácsi Főegyházmegye történeti sematizmusa 1777-1923. Kalocsa. 2002.
- Lugosi Döme (1929): A szegedi zenekultúra története. Muzsika. Zeneművészeti, zenetudományi és zenekritikai folyóirat. 11. Szegedi szám.
- Murádin László (2014): Erdélyi magyar családnevek. Europrint. Nagyvárad.
- Nagybákay Péter (1993): Bábsütő. In: Diós István (szerk et al.) Magyar Katolikus Lexikon. Budapest. Szent István Társulat. I. kötet.
- Ortutay Gyula (főszerk.) (1977-1982): Magyar néprajzi lexikon. Akadémiai Kiadó. Budapest. V. kötet.
- Oltvai Ferenc (1968): Szeged múltja írott emlékekben 1222-1945. Szeged Városi Tanács. Szeged.
- Pálfy Gyula (2018): Utónévkönyv. Patmos Records. Budapest.
- Péter László (1971. 10. 27.): Emléküket őrzik az utcák. Délmagyarország.
- Reizner János (1900): Szeged története. III. kötet. Kiadja Szeged Szab. Kir. Város Közönsége.

Selmeczi Kovács Attila (1980): Repcetermesztés Magyarországon. In. Agrártudományi Szemle. XXII. évf. 1-2. szám.

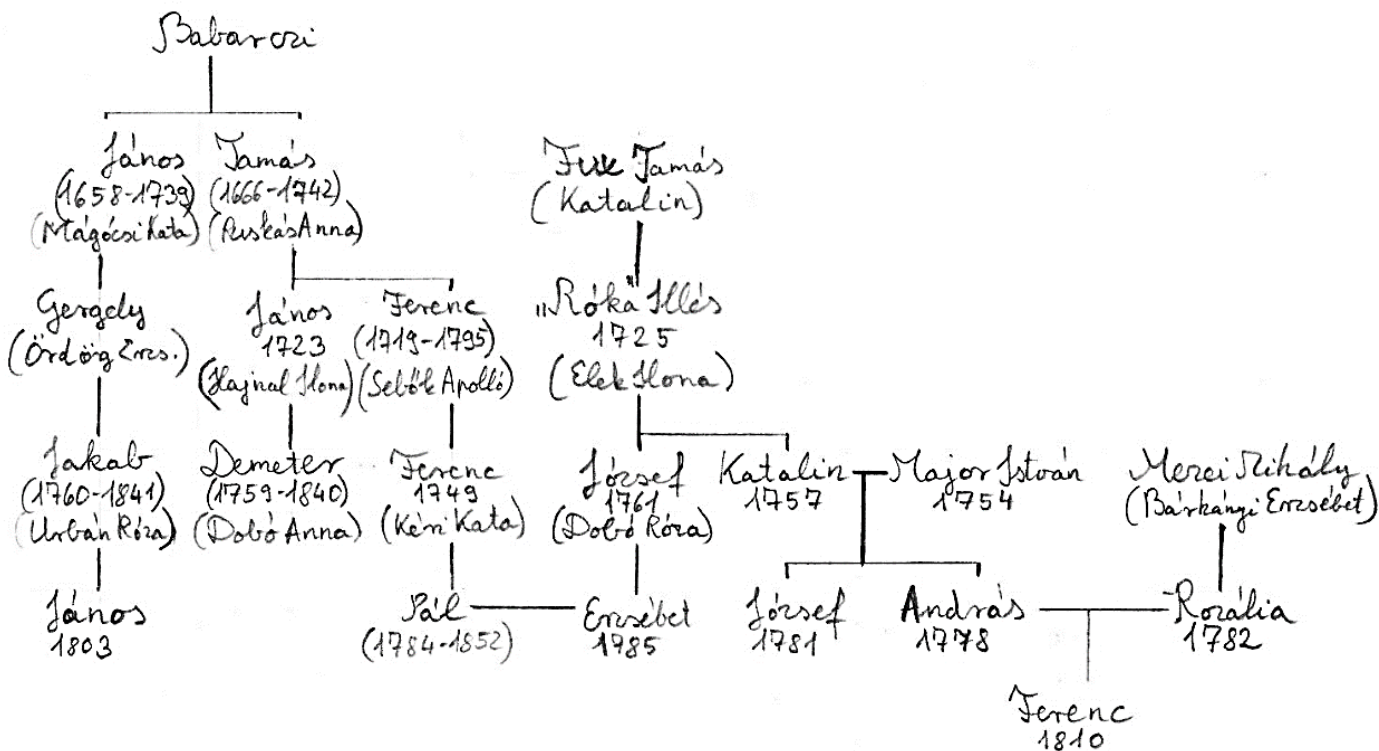
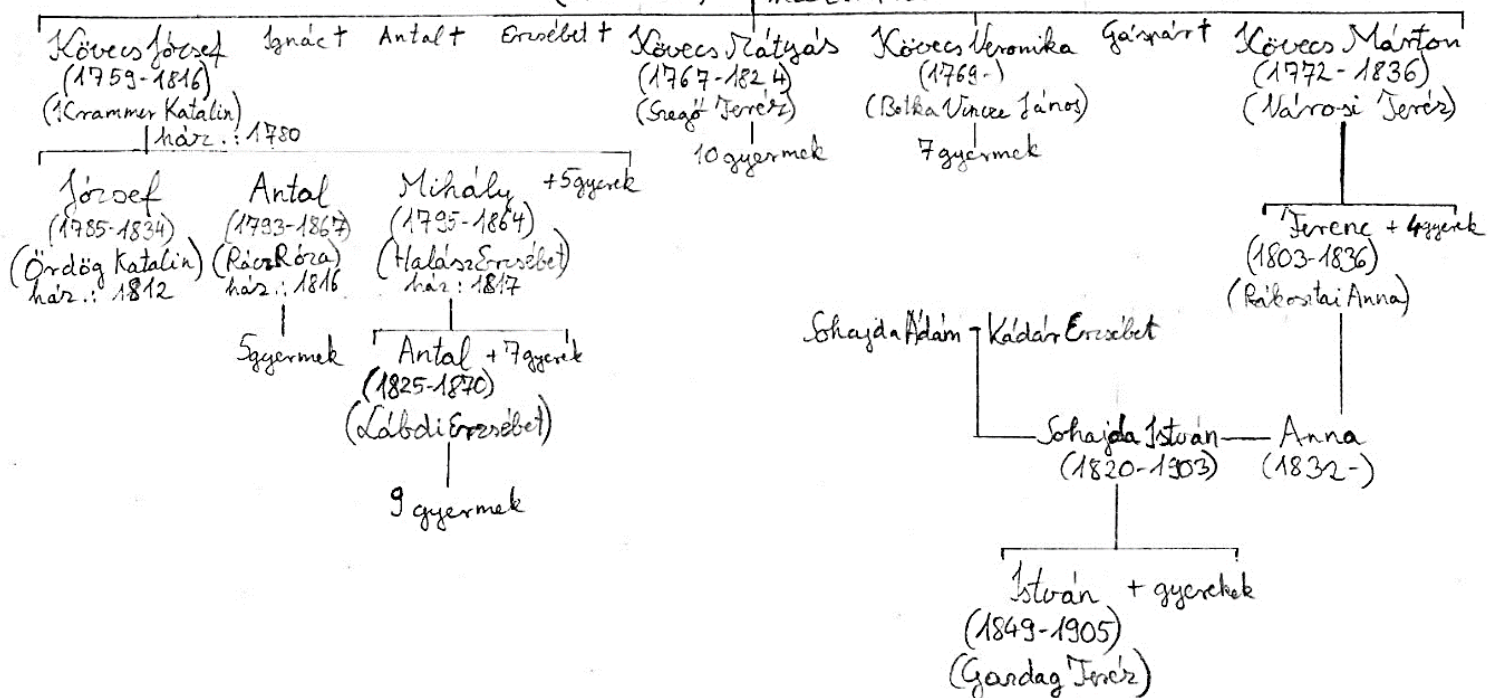
Solymár Judit - Kovács Lajos (2008): Dorogi lexikon A-Zs. Dorog.

Szakály Ferenc (1985): A török kiűzésétől a szatmári békéig. In: Farkas József (szerk.): Szeged története II. Somogyi könyvtár.

Tápay-Szabó László (1930.07.10): Régi szegedi családok. Délmagyarország.

Tóth Ilona (2002): Ki kicsoda Kiskunhalason. In. Szakál Aurél (szerk.): Kiskunhalas Almanach. Kiskunhalas.

Steindl Ulrik - Schönbaum Anna Róza
(1711-1774) ház.: 1758



1. Ábra. A Steindl-Kövecses és a Sohajda takácsfamilia és a Babarózi, Fux-Róka, Major és Mezei takácsfamilíák. (Saját szerkesztés)

